

Bruxelles, 21. ožujka 2022.
(OR. en)

7371/22

COPS 130	PROCIV 36
POLMIL 72	ESPACE 27
EUMC 95	POLMAR 26
CSDP/PSDC 155	MARE 24
CFSP/PESC 394	COMAR 23
CIVCOM 50	COMPET 165
RELEX 373	IND 77
JAI 371	RECH 144
HYBRID 27	COTER 79
DISINFO 24	POLGEN 41
CYBER 87	CSC 111

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Predmet:	Strateški kompas za sigurnost i obranu – za Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti

Za delegacije se u Prilogu nalazi Strateški kompas za sigurnost i obranu – za Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti, kako ga je odobrilo Vijeće na sastanku održanom 21. ožujka 2022.

Strateški kompas za sigurnost i obranu

za Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti

SAŽETAK

Neopravdanom i ničim izazvanom agresijom Rusije na Ukrajinu ponovno je doveden rat u Europu, čime je, uz velike geopolitičke promjene, dovedena u pitanje naša sposobnost da promičemo svoju viziju i branimo svoje interese. Živimo u doba strateškog nadmetanja i složenih sigurnosnih prijetnji. Primjećujemo porast sukoba, povećanje vojne prisutnosti i agresija, kao i porast izvora nestabilnosti u našem susjedstvu i šire, što dovodi do teške ljudske patnje i raseljavanja. Hibridne prijetnje sve su češće, sa sve većim učinkom. Međuovisnost je sve više konfliktna, a meka sila sve više se primjenjuje kao oružje, pri čemu su cjepiva, podaci i tehnološki standardi instrumenti političkog nadmetanja. Pristup otvorenome moru, svemiru i digitalnoj sferi sve se više osporava. Suočavamo se sa sve brojnijim pokušajima ekonomske i energetske prisile. Povrh toga, sukobe i nestabilnost često dodatno pogoršavaju klimatske promjene koje djeluju kao multiplikator prijetnji.

Europska unija ujedinjenija je nego ikad prije. Predani smo obrani europskog sigurnosnog poretka. Trebalo bi u potpunosti poštovati suverenitet, teritorijalnu cjelovitost i neovisnost unutar međunarodno priznatih granica. Podupirući Ukrajinu u suočavanju s vojnom agresijom Rusije, pokazujemo **dosad nezabilježenu odlučnost da ponovo uspostavimo mir u Europi zajedno s našim partnerima.** Snažniji i sposobniji EU u području sigurnosti i obrane pozitivno će doprinijeti globalnoj i transatlantskoj sigurnosti te je komplementaran NATO-u, koji je i dalje okosnica zajedničke obrane svojih članica. Transatlantski odnosi te suradnja EU-a i NATO-a, uz potpuno poštovanje načela utvrđenih u Ugovorima i načela koja je dogovorilo Europsko vijeće, uključujući načela uključenosti, reciprociteta i autonomije EU-a u donošenju odluka, ključni su za našu cjelokupnu sigurnost. EU ponovno potvrđuje svoju namjeru da pojača potporu globalnom poretku utemeljenom na pravilima, u čijem su središtu Ujedinjeni narodi. Ojačat će i svoje strateško partnerstvo s NATO-om i povećati suradnju s regionalnim partnerima, uključujući OECS, AU i ASEAN.

Zbog neprijateljskijeg sigurnosnog okruženja moramo izuzetno povećati naše kapacitete i spremnost na djelovanje, ojačati našu otpornost te osigurati solidarnost i uzajamnu pomoć. Solidarnost među državama članicama odražava se u članku 42. stavku 7. UEU-a. Zajedničkim naporima i ulaganjima EU mora povećati svoju prisutnost, učinkovitost i vidljivost u svojem susjedstvu i na globalnoj razini. Strateški usmjerenim djelovanjem možemo zajednički pomoći u oblikovanju globalne budućnosti. Moramo djelovati kao snažan i dosljedan politički akter kako bismo očuvali vrijednosti i načela na kojima se temelje naše demokracije, preuzeli veću odgovornost za sigurnost Europe i njezinih građana te zajedno s partnerima podupirali međunarodni mir i sigurnost, kao i sigurnost ljudi, uvažavajući posebnu prirodu sigurnosne i obrambene politike određenih država članica.

Strateški kompas znak je visoke razine ambicije za naš program sigurnosti i obrane iz sljedećih razloga:

1. omogućuje **zajedničku procjenu našeg strateškog okruženja**, prijetnji i izazova s kojima se suočavamo te njihovih posljedica za EU;
2. omogućuje **veću usklađenost i pruža zajednički osjećaj svrhe** za djelovanja u području sigurnosti i obrane koja su već u tijeku;
3. utvrđuje **nove načine i sredstva** za poboljšanje naše kolektivne sposobnosti obrane sigurnosti naših građana i Unije;
4. određuje **jasne ciljne vrijednosti i ključne etape** za mjerenje napretka.

U tu svrhu obvezujemo se na sljedeća konkretna prioritetna djelovanja u četiri područja rada:

DJELOVANJE

Trebamo biti sposobni **djelovati brzo i snažno** kad god kriza izbije, s partnerima, ako je to moguće, i samostalno kada je to potrebno. U tu ćemo svrhu:

1. **ojačati naše civilne i vojne misije i operacije ZSOP-a** davanjem snažnijih i fleksibilnijih mandata, promicanjem **brzog i fleksibilnijeg procesa donošenja odluka** i osiguravanjem veće **financijske solidarnosti**, uz istodobno promicanje bliske suradnje s *ad hoc* misijama i operacijama pod vodstvom Europe. Ojačat ćemo naš **civilni ZSOP** novim paktom kojim će se omogućiti brže raspoređivanje, među ostalim i u složenim okruženjima;
2. razviti **kapacitet EU-a za brzo raspoređivanje**, koji će nam omogućiti brzo raspoređivanje do 5000 vojnika u nepogodnim okruženjima za različite vrste kriza;
3. ojačati našu **zapovjednu i nadzornu strukturu**, posebno Službu za vojno planiranje i provođenje, te povećati našu spremnost i suradnju većom **vojnom mobilnošću** i **redovitim taktičkim vježbama**, posebno u pogledu kapaciteta za brzo raspoređivanje.

OSIGURAVANJE

Trebamo **poboljšati našu sposobnost predviđanja prijetnji**, jamčenja **sigurnog pristupa** strateškim područjima i **zaštite naših građana**. U tu ćemo svrhu:

4. povećati naše **obavještajne kapacitete**, kao što je okvir EU-ove Službe za jedinstvenu obavještajnu analizu (SIAC) radi poboljšanja naše informiranosti o stanju i strateškog predviđanja;
5. stvoriti **instrumentarij EU-a za obranu od hibridnih prijetnji** koji objedinjuje različite instrumente za otkrivanje širokog raspona hibridnih prijetnji i odgovor na njih. U tom ćemo kontekstu razviti namjenski instrumentarij za rješavanje pitanja **inozemne manipulacije informacijama i uplitanja**;
6. dodatno razviti **okvir za politiku kiberobrane EU-a** kako bismo bili bolje pripremljeni i odgovorili na kibernapade; ojačati naše djelovanje na moru, u zraku i u svemiru, posebno **širenjem koordinirane pomorske prisutnosti** na druga područja, počevši s indo-pacifičkom regijom, te razvojem **svemirske strategije EU-a za sigurnost i obranu**.

ULAGANJE

Moramo više i bolje ulagati u **sposobnosti i inovativne tehnologije**, ukloniti strateške nedostatke i **smanjiti ovisnosti u tehnologiji i industriji**. U tu ćemo svrhu:

7. **trošiti na obranu više i pametnije te poboljšati naš razvoj sposobnosti i planiranje** kako bismo bolje odgovorili na okolnosti na terenu i nove prijetnje i izazove;
8. tražiti zajednička rješenja za razvoj potrebnih **strateških pospješitelja** za naše misije i operacije, kao i **sposobnosti sljedeće generacije u svim operativnim područjima**, kao što su vrhunske mornaričke platforme, zračni borbeni sustavi budućnosti, svemirske sposobnosti i glavni borbeni tenkovi;
9. u potpunosti iskoristiti stalnu strukturiranu suradnju i Europski fond za obranu kako bismo zajednički razvili **najsuvremenije vojne sposobnosti**, ulagali u **tehnološke inovacije u području obrane** i uspostavili novi **inovacijski centar za obranu** u okviru Europske obrambene agencije.

JAČANJE PARTNERSTAVA

Trebamo ojačati **suradnju s partnerima** kako bismo prevladali zajedničke prijetnje i izazove. U tu ćemo svrhu:

10. **ojačati strateška partnerstva** s NATO-om i UN-om strukturiranim političkim dijalozima te operativnom i tematskom suradnjom. Ojačat ćemo i suradnju s **regionalnim partnerima**, uključujući OEES, AU i ASEAN;
11. povećati suradnju s **bilateralnim partnerima** s kojima dijelimo iste vrijednosti i interese, kao što su Sjedinjene Američke Države, Norveška, Kanada, Velika Britanija i Japan. Razvijati **prilagođena partnerstva** na zapadnom Balkanu, u našem istočnom i južnom susjedstvu, Africi, Aziji i Latinskoj Americi;
12. uspostaviti **Forum EU-a za partnerstvo u području sigurnosti i obrane** radi uže i učinkovitije suradnje s partnerima na rješavanju zajedničkih izazova.

Zbog toga se u ovom Strateškom kompasu utvrđuje ambiciozan, ali ostvariv plan za **jačanje naše sigurnosne i obrambene politike** do 2030. Argumenti za novi poticaj sigurnosti i obrani EU-a uvjerljivi su: zbog neprijateljskijeg okruženja i širih geopolitičkih trendova EU treba preuzeti veći dio odgovornosti za vlastitu sigurnost i sigurnost u svijetu.

UVOD

Ovaj Strateški kompas donosimo u vrijeme kada svjedočimo **povratku rata u Europi**. Tijekom posljednjih sedamdeset godina EU ima važnu ulogu za stabilnost našeg kontinenta, promicanje europskih interesa i vrijednosti te doprinos miru i sigurnosti u cijelom svijetu. S 27 država članica i 450 milijuna građana naša Unija i dalje je najveće jedinstveno tržište na svijetu, najvažniji trgovinski i ulagački partner mnogih zemalja, osobito u našem susjedstvu, i najveći izvor razvojne pomoći. EU postavlja norme i dosljedan je predvodnik koji ulaže u djelotvorna multilateralna rješenja. Našim misijama i operacijama upravljanja krizama koje djeluju na tri kontinenta pokazali smo da smo spremni preuzeti rizike za mir i svoj dio odgovornosti za globalnu sigurnost.

Ruska ratna agresija tektonska je promjena u europskoj povijesti. EU je ujedinjeniji nego ikad prije uslijed ničim izazvane i neopravdane vojne agresije Rusije na Ukrajinu kojom se teško krše međunarodno pravo i načela Povelje UN-a te ugrožavaju europska i svjetska sigurnost i stabilnost. Pokazujemo **dosad nezabilježenu odlučnost u poštovanju načela Povelje UN-a i ponovnoj uspostavi mira u Europi zajedno s našim partnerima**. Snažniji i sposobniji EU u području sigurnosti i obrane pozitivno će doprinijeti globalnoj i transatlantskoj sigurnosti te je komplementaran NATO-u, koji je i dalje okosnica zajedničke obrane svojih članica. Transatlantski odnosi te suradnja EU-a i NATO-a, uz potpuno poštovanje načela utvrđenih u Ugovorima i načela koja je dogovorilo Europsko vijeće, uključujući načela uključivosti, reciprociteta i autonomije EU-a u donošenju odluka, ključni su za našu cjelokupnu sigurnost. Solidarnost među državama članicama odražava se u članku 42. stavku 7. Ugovora o Europskoj uniji. U širem smislu, EU ponovno potvrđuje svoju namjeru da pojača potporu globalnom poretку utemeljenom na pravilima, u čijem su središtu Ujedinjeni narodi.

U vremenu **sve većeg strateškog suparništva, složenih sigurnosnih prijetnji i izravnog napada na europski sigurnosni poredak**, sigurnost naših građana i naše Unije dovedena je u pitanje. Zbog krize multilateralizma odnosi među državama sve se više temelje na transakcijama. Spektar prijetnji postao je raznolikiji i nepredvidljiviji. Klimatske promjene multiplikator su prijetnji koje utječu na sve nas. Nakon tri desetljeća snažne gospodarske međuovisnosti koja je trebala smanjiti napetosti, povratak politici moći, čak i vojnoj agresiji, najvažnija je promjena u međunarodnim odnosima. **Terorizam ugrožava stabilnost mnogih zemalja** te i dalje dovodi u pitanje sustave nacionalne sigurnosti diljem svijeta. **Međuovisnost je i dalje važna, ali sve više konfliktna, a meka sila sve više se primjenjuje kao oružje**, pri čemu su cjepiva, podaci i tehnološki standardi instrumenti političkog nadmetanja.

Europska sigurnost nedjeljiva je i svaki izazov za europski sigurnosni poredak utječe na sigurnost EU-a i njegovih država članica. Zbog **povratka politici moći** neke zemlje djeluju pozivajući se na povijesna prava i područja utjecaja, umjesto da se pridržavaju međunarodno dogovorenih pravila i načela te zajednički promiču međunarodni mir i sigurnost. **Otvoreno more, zrak, svemir i kiberprostor sve su spornija područja**. Naposljetku, naš svijet postaje sve manje slobodan zbog napadâ na ljudska prava, sigurnost ljudi i demokratske vrijednosti, kako kod kuće tako i u inozemstvu. **Suočeni smo s nadmetanjem među sustavima upravljanja koje je popraćeno stvarnim sukobom diskursâ**.

U tom iznimno konfliktnom sustavu EU i njegove države članice **moraju više ulagati u vlastitu sigurnost i obranu kako bi bili snažniji politički i sigurnosni akter**. Unatoč napretku koji smo postigli proteklih godina, postoji velik rizik od toga da ga naši konkurenti nadmaše: još mnogo toga treba učiniti kako bi EU ojačao svoj geopolitički položaj. **Zbog toga nam je potreban izuzetan iskorak kako bismo razvili snažniju i sposobniju Europsku uniju koja djeluje kao pružatelj sigurnosti**, oslanjajući se na temeljne vrijednosti Unije utvrđene u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji. To možemo učiniti samo na temelju zajedničke procjene prijetnji i zajedničke predanosti djelovanju.

Ovim Strateškim kompasom utvrđujemo **zajedničku stratešku viziju** sigurnosne i obrambene politike EU-a za razdoblje od sljedećih pet do deset godina te ćemo odmah započeti s njezinom provedbom. To će nam pomoći u izgradnji zajedničke strateške kulture, jačanju našeg jedinstva i solidarnosti te, prije svega, jačanju naše sposobnosti i spremnosti za zajedničko djelovanje, zaštitu naših interesa i obranu naših vrijednosti.

U **nesigurnom svijetu**, punom prijetnji i geopolitičkih okolnosti koje se brzo mijenjaju, **ovaj Strateški kompas usmjerava i poboljšava naše djelovanje kako bi EU bio snažniji i sposobniji pružatelj sigurnosti**. U tu su svrhu u njemu utvrđeni jasni ciljeve u području sigurnosti i obrane EU-a, sredstva za njihovo postizanje i konkretni rokovi za mjerenje napretka.

Strateški kompas prije svega:

1. omogućuje **zajedničku procjenu našeg strateškog okruženja**, prijetnji i izazova s kojima se suočavamo te njihovih posljedica za EU;
2. omogućuje **veću usklađenost i pruža zajednički osjećaj svrhe** za djelovanja u području sigurnosti i obrane koja su već u tijeku;
3. utvrđuje **nova djelovanja i sredstva** koja nam omogućuju:
 - a. brže i odlučnije djelovanje u slučaju krize;
 - b. osiguravanje naših interesa i zaštitu naših građana jačanjem sposobnosti EU-a za predviđanje i ublažavanje prijetnji;
 - c. poticanje ulaganja i inovacija radi zajedničkog razvoja potrebnih sposobnosti i tehnologija;
 - d. produbljivanje suradnje s partnerima, posebno s UN-om i NATO-om, kako bi se postigli zajednički ciljevi;
4. određuje **jasne ciljne vrijednosti i ključne etape** za mjerenje napretka.

Ovim Strateškim kompasom Europska unija i njezine države članice obvezuju se na zajedničke napore za postizanje konkretnih rezultata. Njegovi ciljevi i predložena djelovanja dio su integriranog pristupa EU-a i u potpunosti su usklađeni s postojećim politikama i nadopunjuju ih kako bi se odgovorilo na vanjske prijetnje koje utječu na našu unutarnju sigurnost, posebno one utvrđene u strategiji Europske komisije za sigurnosnu uniju iz 2020. Politike EU-a imaju znatan utjecaj koji je potrebno u potpunosti iskoristiti kako bi se ojačale sigurnost i obrana EU-a. Ovaj Strateški kompas temelji se i na paketima mjera u području obrane i svemira koje je Europska komisija predstavila u veljači 2022. Izravno doprinosi provedbi programa Versaillesa.

1. SVIJET S KOJIM SE SUOČAVAMO

Kako bismo pripremili ovaj Strateški kompas, 2020. smo proveli prvu ikada sveobuhvatnu **analizu prijetnji EU-u**. To je pomoglo u razvoju zajedničkog razumijevanja prijetnji i izazova s kojima će se EU suočiti u bliskoj budućnosti. Kako bismo izgradili zajedničku stratešku kulturu, redovito ćemo, počevši od 2022., preispitivati analizu prijetnji najmanje svake tri godine ili ranije ako to bude potrebno zbog strateškog i sigurnosnog konteksta koji se mijenja.

Cjelokupno sigurnosno okruženje zbog **višeslojnih je prijetnji** postalo nestabilnije, složenije i rascjepkanije nego ikad. Dinamika nestabilnosti na lokalnoj i regionalnoj razini koja doprinosi disfunkcionalnom upravljanju i sporovima u našem širem susjedstvu i šire, koje ponekad pogoršavaju nejednakosti, vjerske i etničke napetosti, sve je više isprepletena s nekonvencionalnim i transnacionalnim prijetnjama i suparništvom među geopolitičkim silama. Time se narušava kapacitet multilateralnog sustava za sprečavanje i ublažavanje rizika i kriza.

Povratak politike moći u multipolarnom svijetu u sukobu

EU snažno podupire **učinkovit multilateralizam** i nastoji uspostaviti otvoren **međunarodni poredak utemeljen na pravilima**, ljudskim pravima i temeljnim slobodama, univerzalnim vrijednostima i međunarodnom pravu. Ta vizija multilateralizma prevladala je na međunarodnoj razini nakon završetka hladnog rata. Danas tu viziju, zbog propadanja univerzalnih vrijednosti i nejednakog pristupanja rješavanju globalnih izazova, snažno dovode u pitanje oni koji promiču strog suverenistički pristup, koji je u stvarnosti zapravo povratak politici moći. Sadašnja međunarodna realnost temelji se na raznim dinamikama u kojima sve veći broj aktera nastoji proširiti svoj politički prostor i dovesti u pitanje sigurnosni poredak. U 21. stoljeću nema mjesta upotrebi sile i prisile kako bi se mijenjale granice.

Ničim izazvanom i neopravdanom vojnom agresijom na Ukrajinu **Rusija** teško krši međunarodno pravo i načela Povelje UN-a te ugrožava europsku i globalnu sigurnost i stabilnost. Ona je uslijedila nakon vojne agresije u Gruziji 2008. te nezakonitog pripojenja Krima i vojne intervencije u istočnoj Ukrajini 2014. Tim oružanim uplitanjem u Gruziju i Ukrajinu, *de facto* kontrolom Bjelarusu te stalnim prisustvom ruskih postrojbi u dugotrajnim sukobima, uključujući u Republici Moldovi, ruska vlada aktivno namjerava uspostaviti tzv. sfere utjecaja. Oružana agresija na Ukrajinu pokazuje spremnost na upotrebu najviše razine vojne sile, neovisno o pravnim ili humanitarnim razlozima, u kombinaciji s hibridnim taktikama, kibernetičkim napadima i manipuliranjem informacijama i uplitanjem u inozemstvu, ekonomskom i energetsom prisilom i agresivnom nuklearnom retorikom. Ta agresivna i revizionistička djelovanja za koja ruska vlada, zajedno sa svojim supočiniteljem Bjelarusom, snosi punu odgovornost, ozbiljno i izravno ugrožavaju europski sigurnosni poredak i sigurnost europskih građana. Svi odgovorni snosit će posljedice za te zločine, koji uključuju napade na civile i civilne objekte. Rusija ima ambicije i na drugim područjima kao što su Libija, Sirija, Srednjoafrička Republika i Mali te se oportunistički koristi krizama, među ostalim dezinformacijama i plaćenicima kao što je skupina Wagner. Svi ti događaji dugoročna su i izravna prijetnja europskoj sigurnosti, protiv koje ćemo se i dalje odlučno boriti.

Kina je partner za suradnju, gospodarski konkurent i sistemski suparnik. S Kinom možemo rješavati pitanja od globalne važnosti kao što su klimatske promjene. Kina je sve više uključena i angažirana u regionalnim napetostima. Nejednaka otvorenost naših tržišta i društava uzrokuje sve veću zabrinutost u pogledu reciprociteta, gospodarskog nadmetanja i otpornosti. Kina ima tendenciju ograničavati pristup svojem tržištu i nastoji promicati svoje standarde na globalnoj razini. Radi na ostvarenju svojih politika, među ostalim sve većom prisutnošću na moru i u svemiru te upotrebom kiberalata i primjenom hibridnih taktika. Osim toga, Kina uvelike razvija vojna sredstva i nastoji dovršiti potpunu modernizaciju svojih oružanih snaga do 2035., što će utjecati na regionalnu i globalnu sigurnost. Razvoj Kine i njezina integracija u njezinu regiju i svijet u cjelini obilježit će ostatak ovog stoljeća. Trebamo se pobrinuti da se to ostvari na način koji će doprinijeti očuvanju globalne sigurnosti i koji neće biti u suprotnosti s međunarodnim poretkom utemeljenim na pravilima ni s našim interesima i vrijednostima. To iziskuje snažno jedinstvo među nama i blisku suradnju s drugim regionalnim i globalnim partnerima.

U ovom multipolarnom svijetu u sukobu EU mora aktivnije pristupiti zaštiti svojih građana, obrani svojih interesa, promicanju svojih vrijednosti i suradnji s partnerima radi pružanja sigurnosti za sigurniji i pravedniji svijet. Zajedno sa svojim partnerima EU brani ključna načela na kojima se temelji europska sigurnost i koja su sadržana u **Povelji UN-a** i **osnivačkim dokumentima OESS-a**, uključujući **Helsinški završni akt** i **Parišku povelju**. To posebno uključuje suverenu jednakost i teritorijalnu cjelovitost država, nepovredivost granica, suzdržavanje od prijetnje ili uporabe sile i slobodu država da odaberu ili izmijene vlastite sigurnosne mjere. O tim se načelima ne može pregovarati niti ona podliježu reviziji ili ponovnom tumačenju.

Kako bismo očuvali međunarodni poredak utemeljen na pravilima, nastaviti ćemo jačati naše odnose s partnerima i zemljama sličnih stavova u UN-u, NATO-u i skupini G-7. U tom kontekstu Sjedinjene Američke Države i dalje su najvjerniji i najvažniji strateški partner EU-a i globalna sila koja doprinosi miru, sigurnosti, stabilnosti i demokraciji na našem kontinentu.

Naše strateško okruženje

EU je danas okružen **nestabilnošću** i sukobima te se suočava s ratom na svojim granicama. Suočeni smo s opasnom kombinacijom oružane agresije, nezakonitih pripojenja, nestabilnih država, revizionističkih sila i autoritarnih režima. Takvo je okruženje plodno tlo za brojne prijetnje europskoj sigurnosti, od terorizma, nasilnog ekstremizma i organiziranoga kriminala do hibridnih sukoba i kibernapada, instrumentalizacije nezakonitih migracija, širenja oružja i postupnog slabljenja strukture za nadzor naoružanja. Financijska nestabilnost te ekstremne društvene i gospodarske razlike mogu dodatno pogoršati takvu dinamiku i imati sve veći utjecaj na našu sigurnost. Sve te prijetnje ugrožavaju sigurnost EU-a duž naših južnih i istočnih granica i šire. Tamo gdje EU aktivno i djelotvorno ne promiče svoje interese, drugi šire svoj utjecaj.

Sigurnost i stabilnost na **zapadnom Balkanu** još uvijek nisu zajamčene, a jedan od razloga za to sve su veća inozemna uplitanja, uključujući kampanje manipuliranja informacijama, te moguće prelijevanje trenutačno pogoršane europske sigurnosne situacije. U tom pogledu posebno je važno podržati suverenitet, jedinstvo i teritorijalnu cjelovitost Bosne i Hercegovine na temelju načela jednakosti i nediskriminacije svih građana i konstitutivnih naroda sadržanih u Ustavu Bosne i Hercegovine, kao i proces reformi na njezinu putu prema Europi te nastaviti dijalog Prištine i Beograda pod vodstvom EU-a.. Potrebno je i dalje ostvarivati vidljiv napredak u području vladavine prava i reformi koje se temelje na europskim vrijednostima, pravilima i standardima, s europskom perspektivom kao strateškim izborom koji je ključan za sve partnere koji teže članstvu u EU-u. U našem **istočnom susjedstvu**, osim što Ukrajinu izravno napadaju ruske oružane snage, Republika Moldova, Gruzija i druge zemlje u Južnom Kavkazu stalno se suočavaju sa strateškim zastrašivanjima, izravnim prijetnjama njihovoj suverenosti i teritorijalnoj cjelovitosti te su zarobljene u dugotrajnim sukobima. Autoritarizam u Bjelarusu pretvara se u nasilnu represiju kod kuće, aktivnu vojnu potporu ruskoj agresiji na Ukrajinu, promjenu njezina dosadašnjeg statusa zemlje bez nuklearnog oružja i hibridne taktike protiv EU-a. Stabilnost i sigurnost u široj crnomorskoj regiji teško su pogođene ruskom agresijom na Ukrajinu s dalekosežnim posljedicama u pogledu sigurnosti, otpornosti, slobode plovidbe i gospodarskog razvoja. **Arktička regija** brzo se mijenja, osobito zbog utjecaja globalnog zagrijavanja, geopolitičkih suparničtva i povećanog komercijalnog interesa, uključujući u području prirodnih resursa. U našem **južnom susjedstvu** krize u Libiji i Siriji i dalje su neriješene, s trajnim i sveprisutnim regionalnim posljedicama. Tu regiju posebno ugrožavaju teroristički pokreti, trgovina ljudima i organizirani kriminal, koji utječu na obje obale Sredozemnog mora. Budući da su ta regija i to pomorsko područje od strateške važnosti za našu sigurnost i stabilnost, predani smo jačanju napora u svladavanju tih prijetnji i izazova. Nastavit ćemo težiti miru i sigurnosti u euromediteranskoj regiji, među ostalim posredovanjem, rješavanjem sukoba, ponovnom izgradnjom institucija i reintegracijom svih članova društva. S tim ćemo ciljem poboljšati našu suradnju s regionalnim partnerima. Naposljetku, napetosti u **istočnom Sredozemlju** zbog provokacija i jednostranih djelovanja protiv država članica EU-a, kršenja suverenih prava kojima se krši međunarodno pravo i instrumentalizacije nezakonitih migracija i dalje su prisutne i mogu naglo eskalirati; osiguravanje stabilnog i sigurnog okruženja, kao i suradničkog i uzajamno korisnog odnosa, u skladu s načelom dobrosusjedskih odnosa, u obostranom je interesu EU-a i Turske.

Te prijetnje i izazovi zajedno utječu na sigurnost naših građana, našu ključnu infrastrukturu i integritet naših granica. Utjecaj snažno pogoršanog odnosa s ruskom vladom posebno je ozbiljan u mnogima od tih područja. Ona se aktivno upliće s pomoću hibridnih taktika, čime se ugrožavaju stabilnost zemalja i njihovi demokratski procesi. To ima i izravne posljedice za našu sigurnost.

Budućnost **Afrike** od strateške je važnosti za EU. S obzirom na gospodarski i demografski rast, afrički kontinent ima znatan potencijal. Međutim, aktualni sukobi, loše upravljanje i terorizam diljem kontinenta utječu na našu sigurnost. To je posebno slučaj u Maliju, široj **regiji Sahela i središnjoj Africi** gdje su nestabilnost, terorističke skupine, slabe državne strukture, plaćenici i rašireno siromaštvo opasna kombinacija koja zahtijeva snažniji angažman EU-a. Stabilnost u **Gvinejskom zaljevu**, na **Rogu Afrike** i u **Mozambičkom kanalu** i dalje je važan sigurnosni imperativ za EU, među ostalim jer je riječ o ključnim trgovinskim putovima. Istodobno svjedočimo sve intenzivnijem geopolitičkom nadmetanju u Africi, uz povećanu prisutnost i globalnih i regionalnih aktera. Neki od njih ne libe se koristiti neregularnim snagama u zonama nestabilnosti, čime potkopavaju međunarodne napore za postizanje mira i stabilnosti, destabiliziraju zemlje i njihova gospodarstva te sudjeluju u kršenju ljudskih prava.

Aktivni sukobi i trajna nestabilnost na širem području **Bliskog istoka i Perzijskog zaljeva** ugrožavaju našu sigurnost i gospodarske interese. Rješavanje problema neširenja nuklearnog oružja u regiji i dalje je od ključne važnosti. Iran je ključan za sigurnost u regiji iako zbog svoje izravne i neizravne potpore političkim i vojnim saveznicima, širenja oružja i transfera projektila i oružja državnim i nedržavnim akterima ostaje važan izvor regionalne nestabilnosti. Napori za povratak potpunoj provedbi Zajedničkog sveobuhvatnog akcijskog plana (ZSAP) od iznimne su važnosti. Napori regije u rješavanju pitanja nasilnog ekstremizma također će biti od ključne važnosti za globalnu borbu protiv terorističkih skupina kao što su Al Qaida i Daiš.

Indo-pacifička regija novo je središte globalnog nadmetanja u kojem geopolitičke napetosti ugrožavaju poredak utemeljen na pravilima i stvaraju pritisak na globalne lance opskrbe. Stabilnost i sigurnost u toj regiji od ključnog su geopolitičkog i gospodarskog interesa za EU. Stoga ćemo zaštititi naše interese u toj regiji, među ostalim tako što ćemo osigurati da međunarodno pravo prevladava u pomorstvu i drugim područjima. Kina je drugi najveći trgovinski partner EU-a i nezaobilazan partner za suočavanje s globalnim izazovima. No njezino sve odlučnije djelovanje u regiji nailazi na sve snažniju reakciju.

U drugom dijelu **Azijske**, Afganistan je i dalje ozbiljan sigurnosni problem za regiju i Europsku uniju u smislu terorizma, krijumčarenja droge i sve većih izazova u pogledu nezakonitih migracija. Određeni akteri, kao što je Demokratska Narodna Republika Koreja (DNRK), i dalje ugrožavaju regionalni i međunarodni mir i sigurnost putem oružja za masovno uništenje i svojih nuklearnih programa i programa balističkih projektila, ali sve više i putem obavještajnih operacija, kibernetičkih napada i kampanja dezinformiranja. Dugotrajni sukobi i dalje otežavaju razvoj sveobuhvatnih panregionalnih sigurnosnih dogovora.

Naposljetku, s **Latinskom Amerikom** dijelimo duboke povijesne i kulturne veze, kao i predanost multilateralizmu koji počiva na zajedničkim temeljnim načelima i vrijednostima. Međutim, pandemija bolesti COVID-19 dovela je u prvi plan socioekonomske neravnoteže u brojnim zemljama Latinske Amerike te, u nekim slučajevima, ugrozila političku stabilnost. Nestabilna Srednja Amerika i stalna kriza u Venezueli doprinose regionalnim podjelama i snažnim migracijskim pritiscima, što stvara daljnje izazove u pogledu organiziranoga kriminala u čijem je središtu droga te ugrožava mirovne napore u Kolumbiji.

Nove i transnacionalne prijetnje i izazovi

Povrh tih regionalnih sukoba i napetosti, na globalnoj razini suočavamo se i s transnacionalnim prijetnjama i složenom sigurnosnom dinamikom koji izravno utječu na sigurnost same Unije.

Terorizam i nasilni ekstremizam u svim svojim oblicima i neovisno o podrijetlu i dalje se stalno razvijaju i predstavljaju ozbiljnu prijetnju miru i sigurnosti unutar i izvan EU-a. To podrazumijeva kombinaciju domaćih terorista, stranih boraca povratnika, napada usmjerenih, poticanih ili nadahnutih iz inozemstva, kao i širenje ideologija i uvjerenja koji dovode do radikalizacije i nasilnog ekstremizma. Daiš, Al Qaida i skupine povezane s njima i dalje predstavljaju posebno veliku prijetnju koja ugrožava stabilnost različitih regija, kao i sigurnost EU-a.

Širenje oružja za masovno uništenje i načina njegove isporuke stalna je prijetnja, čemu svjedoče nuklearni programi u DNRK-u i Iranu, opetovana upotreba kemijskog oružja te razvoj i uvođenje novih naprednih balističkih, krstarećih i hipersoničnih projektila. Rusija i Kina **proširuju svoj nuklearni arsenal** i razvijaju nove sustave naoružanja. Rusko vodstvo uputilo je nuklearne prijetnje u kontekstu svoje invazije u Ukrajini. Regionalne sile imaju pristup i sofisticiranom konvencionalnom oružju, od sustava onemogućivanja pristupa i uskraćivanja područja (engl. *anti-access and area denial systems*) do balističkih i krstarećih projektila. Te trendove dodatno pogoršava slabljenje **strukture za nadzor naoružanja** u Europi, od Sporazuma o konvencionalnim snagama u Europi do Ugovora o nuklearnim bojnim glavama srednjeg dometa i Sporazuma o otvorenom nebu. Ta normativna praznina izravno utječe na stabilnost i sigurnost EU-a. Znatno povećanje upotrebe kemijskog oružja ne smije se tolerirati. Zajednička je globalna odgovornost da se zaštiti njegova globalna zabrana. Stoga ćemo pogotovo nastaviti podupirati Međunarodnu agenciju za atomsku energiju i Organizaciju za zabranu kemijskog oružja.

Državni i nedržavni akteri upotrebljavaju **hibridne strategije, kibernetičke napade, kampanje dezinformiranja, izravno uplitanje** u naše izbore i političke procese, ekonomsku prisilu i instrumentalizaciju tokova nezakonitih migracija. Sve učestalija zlouporaba prava kako bi se ostvarili politički, gospodarski i vojni ciljevi također izaziva sve veću zabrinutost. Naši konkurenti ne ustručavaju se upotrebljavati **novu i disruptivnu tehnologiju** kako bi iskoristili strateške prednosti i povećali djelotvornost svojih hibridnih kampanja. Neki su iskoristili nesigurnosti uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 za širenje štetnog i lažnog diskursa.

Istodobno je sve sporniji slobodan i siguran pristup globalnim strateškim područjima. **Kiberprostor** je postao područje strateškog nadmetanja u vrijeme sve veće ovisnosti o digitalnim tehnologijama. Sve se više suočavamo sa sofisticiranijim kibernetičkim napadima. Ključno je održati ga otvorenim, slobodnim, stabilnim i sigurnim. Neovisno o načelu miroljubivog iskorištavanja **svemira**, nadmetanje u tom području ima snažne implikacije u području sigurnosti i obrane. Svemir je ključan za sposobnosti za promatranje, praćenje, navigaciju i komunikaciju, ali riječ je o zagušenom i spornom području, što dokazuje i neodgovorno ponašanje strateških konkurenata. **Pomorska sigurnost** u Baltičkom, Crnom, Sredozemnom i Sjevernom moru te arktičkim vodama, Atlantskom oceanu i najudaljenijim regijama važna je za sigurnost, gospodarski razvoj, slobodnu trgovinu, promet i energetska sigurnost EU-a. Sve su spornije pomorske zone, ključne pomorske linije komunikacije i nekoliko uskih morskih prolaznih točaka, ali i morsko dno, od Adenskog zaljeva do Hormušskog i Malačkog tjesnaca. Naposljetku, sporna je i naša **sigurnost u zraku** zbog sve agresivnijih stajališta u pogledu zračnog prostora i porasta taktika onemogućivanja pristupa/uskraćivanja područja.

Klimatske promjene, uništavanje okoliša i prirodne katastrofe također će utjecati na naše sigurnosno okruženje u narednim desetljećima te su dokazani izvori nestabilnosti i sukoba diljem svijeta – od Sahela do Amazone i arktičke regije. Borba za **prirodne resurse** kao što su poljoprivredno zemljište i voda te iskorištavanje energetske resursa u političke svrhe konkretni su primjeri toga. Dekarbonizacija naših gospodarstava i njihov prelazak na kružnost i učinkovitije iskorištavanje resursa sa sobom donose posebne sigurnosne izazove, uključujući pristup ključnim sirovinama, upravljanje lancem vrijednosti i održivost, kao i gospodarske i političke promjene uzrokovane napuštanjem fosilnih goriva. **Globalne zdravstvene krize** također mogu uzrokovati znatan pritisak na društva i gospodarstva i imati dalekosežne geopolitičke posljedice. Pandemija bolesti COVID-19 potaknula je suparništvo na međunarodnoj razini i pokazala da poremećaji na ključnim trgovinskim pravcima mogu ugroziti ključne lance opskrbe i utjecati na gospodarsku sigurnost.

Strateške posljedice za Uniju

Svi su ti izazovi višedimenzionalni i često međusobno povezani. Naša sigurnost je ugrožena, kako kod kuće tako i u inozemstvu. Moramo biti sposobni i spremni **štititi naše građane, braniti naše zajedničke interese, promicati naše vrijednosti i doprinositi oblikovanju globalne budućnosti**. Trebamo udvostručiti napore za provedbu našeg **integriranog pristupa** sigurnosti, sukobima i krizama. Moramo biti odvažniji u načinu na koji kombiniramo diplomatske i ekonomske instrumente, uključujući naše režime sankcija, s civilnim i vojnim sredstvima kako bismo spriječili sukobe, odgovorili na krize, doprinijeli izgradnji mira i pružili potporu partnerima. Ojačat ćemo i suradnju s bilateralnim, regionalnim i multilateralnim europskim sigurnosnim i obrambenim inicijativama kojima se doprinosi sigurnosti Europe.

Solidarnost, jedinstvo i naša ambicija koja proizlazi iz **Globalne strategije EU-a** iz 2016. važniji su nego ikad. Ojačat ćemo svoju sposobnost doprinosa miru i sigurnosti našeg kontinenta, odgovora na vanjske sukobe i krize, izgradnje kapaciteta partnera i zaštite EU-a i njegovih građana. Iako smo od 2016. povećali svoje napore na jačanju uloge EU-a u području sigurnosti i obrane, svjesni smo novog strateškog okruženja u kojem moramo djelovati **sve hitnije i odlučnije** te pokazati **uzajamnu pomoć i solidarnost** u slučaju agresije na nekog od nas. Sada je vrijeme za odlučne poteze kako bismo osigurali našu slobodu djelovanja.

Nedavne geopolitičke promjene podsjećaju nas na to da EU hitno treba preuzeti veću odgovornost za vlastitu sigurnost djelovanjem u susjedstvu i šire, s partnerima kad god je to moguće i samostalno kada je to potrebno. Snaga naše Unije leži u jedinstvu, solidarnosti i odlučnosti. Strateškim kompasom povećat će se **strateška autonomija** EU-a i njegova sposobnost suradnje s partnerima kako bi se zaštitile njegove vrijednosti i interesi. Snažniji i sposobniji EU u području sigurnosti i obrane pozitivno će doprinijeti globalnoj i transatlantskoj sigurnosti te je komplementaran NATO-u, koji je i dalje temelj kolektivne obrane svojih članica. Oni idu jedno uz drugo.

U sljedećim poglavljima Strateškog kompasa utvrđuje se kako ćemo **djelovati** i biti spremni odgovoriti na razne krize i izazove. Određuje se način na koji bismo trebali predvidjeti prijetnje, **osigurati** naše interese i štititi naše građane. Zbog toga moramo uvoditi inovacije i **ulagati** u tehnološki napredne i interoperabilne obrambene sposobnosti te smanjiti ovisnosti u tehnologiji i resursima. U okviru svih tih napora moramo produbiti **partnerstva** kada je to korisno za vrijednosti i interese EU-a.

2. DJELOVANJE

S obzirom na svijet u kojem živimo trebamo pojačati napore kako bismo se pripremili za krize i prijetnje te osigurali stabilnost u našem susjedstvu i šire. Snaga EU-a u sprečavanju i rješavanju vanjskih sukoba i kriza leži u njegovoj sposobnosti da upotrebljava i vojna i civilna sredstva. Moramo biti sposobni **brzo djelovati** u svim operativnim područjima: na kopnu, na moru i u zraku te u kiberprostoru i svemiru.

Za učinkovitu provedbu **integriranog pristupa** EU-a u potpunosti ćemo i dosljedno iskoristiti sve dostupne politike i instrumente EU-a te maksimalno povećati sinergiju i komplementarnost između unutarnje i vanjske sigurnosti, sigurnosti i razvoja, kao i civilne i vojne dimenzije naše zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP). Ojačat ćemo našu sposobnost provedbe cijelog niza civilnih i vojnih zadaća **upravljanja krizama** koje su u središtu našeg ZSOP-a, kako je navedeno u članku 43. Ugovora o Europskoj uniji.

Zajedničko djelovanje

EU mora postati brži, sposobniji i djelotvorniji u pogledu svoje sposobnosti **odlučivanja i djelovanja**. Za to je potrebna politička volja. Budući da je jednoglasnost norma za donošenje odluka koje imaju vojne ili obrambene implikacije, potrebna nam je **mogućnost brže, snažnije i fleksibilnije** provedbe cijelog niza zadaća upravljanja krizama.

Trebamo biti u stanju odgovoriti na neposredne prijetnje ili brzo reagirati na kriznu situaciju izvan Unije u svim fazama ciklusa sukoba. U tu ćemo svrhu razviti **kapacitet EU-a za brzo raspoređivanje**, koji će nam omogućiti brzo raspoređivanje modularnih snaga od najviše 5000 vojnika, uključujući kopnene, zračne i pomorske komponente, kao i potrebne strateške pospješitelje. Takav modularni kapacitet može se upotrebljavati u različitim fazama operacije u nepogodnom okruženju, kao što su početni ulazak, pojačanje ili kao rezervne snage koje osiguravaju izlazak. Razvoj tog kapaciteta temeljit će se na operativnim scenarijima koji će se isprva usredotočiti na operacije spašavanja i evakuacije, kao i na početnu fazu operacija stabilizacije. Kapacitet će se sastojati od znatno izmijenjenih borbenih skupina EU-a te od unaprijed utvrđenih vojnih snaga i sposobnosti država članica, u skladu s načelom jedinstva snaga. U tom pogledu obvezujemo se povećati spremnost i dostupnost naših oružanih snaga. Znatna izmjena borbenih skupina EU-a trebala bi rezultirati snažnijim i fleksibilnijim instrumentom, primjerice putem prilagođenih paketa snaga koji uključuju kopnene, pomorske i zračne komponente, različite razine operativne spremnosti i dulja razdoblja pripravnosti. Sveobuhvatan i potpun pregled svih dostupnih elemenata omogućit će nam potrebnu fleksibilnost da naše snage prilagodimo naravi krize te zahtjevima i ciljevima operacije, kako odluči Vijeće, uz upotrebu znatno izmijenjenih borbenih skupina EU-a, vojnih snaga i sposobnosti država članica, ili uz njihovu zajedničku upotrebu.

U cilju učinkovitog raspoređivanja obvezujemo se osigurati povezane resurse i potrebne strateške pospješitelje, posebno strateški prijevoz, zaštitu snaga, medicinske resurse, kiberobranu, satelitsku komunikaciju i obavještajne podatke, sposobnosti za nadzor i izviđanje. Te ćemo sposobnosti razvijati tamo gdje je to potrebno. Za zapovijedanje i nadzor koristit ćemo se našim prethodno utvrđenim nacionalnim operativnim stožerom ili Službom EU-a za vojno planiranje i provođenje kada postigne potpunu operativnu sposobnost. Osigurat ćemo da se upotrebom fleksibilnijih mehanizama donošenja odluka i proširenim opsegom zajedničkih troškova (uključujući troškove vježbi) doprinese brzom i učinkovitom raspoređivanju tog kapaciteta. Organizirat ćemo osposobljavanje i vježbe u okviru EU-a kako bismo povećali spremnost i interoperabilnost svih elemenata tog kapaciteta (također u skladu sa standardima NATO-a). To je ključno ako želimo prevladati prepreke s kojima smo se suočili u prošlosti.

U širem smislu moramo težiti i većoj fleksibilnosti u **procesu donošenju odluka**, a da pritom ne dovedemo u pitanje političku i financijsku solidarnost. Stoga ćemo iskoristiti potencijal koji pružaju Ugovori EU-a, uključujući konstruktivnu suzdržanost. Pogotovo ćemo odlučiti o praktičnim načinima provedbe članka 44. Ugovora o Europskoj uniji, u skladu s donošenjem odluka u okviru ZSOP-a, kako bi se skupini država članica koje to žele i mogu omogućilo planiranje i provedba misija ili operacija u okviru EU-a i pod političkim nadzorom Vijeća.

Robusnije, fleksibilnije i modularnije civilne i vojne misije i operacije ZSOP-a trebale bi nam omogućiti da se brzo prilagodimo novim prijetnjama i izazovima te povećamo učinkovitost tih misija i operacija, među ostalim zbog novog sigurnosnog konteksta i sve izraženije prisutnosti naših strateških konkurenata u operativnim područjima. Primjerice, njima bi se trebalo moći bolje pratiti i podupirati sigurnosne i obrambene snage partnera te pružati osposobljavanje i savjete o strukturnim reformama. U tu ćemo svrhu dodatno prilagoditi naš postojeći model vojnih misija i operacija kako bismo povećali njihovu učinkovitost na terenu. Istražit ćemo i druge mogućnosti za pružanje usmjerenije savjetodavne potpore sigurnosnim i obrambenim organizacijama partnerskih zemalja. Trebalo bi dodatno ojačati alate za stratešku komunikaciju radi bolje potpore našim misijama i operacijama.

U okviru povećanog korištenja **Europskog instrumenta mirovne pomoći** EU može brzo pružiti važnu pomoć partnerima, primjerice pružanjem vojne opreme kojom se često dopunjuje osposobljavanje u okviru misija ZSOP-a. To se može učiniti i podupiranjem obrambenih sposobnosti partnera u trenutku krize, kao u slučaju paketa pomoći za potporu ukrajinskim oružanim snagama u obrani njihove državne cjelovitosti i suverenosti i zaštite civilnog stanovništva od ničim izazvane i neopravdane agresije.

Države članice EU-a različitim oblicima suradnje također pružaju važne doprinose osiguravanju interesa EU-a te mira i stabilnosti u svijetu. Bolja koordinacija tih inicijativa i djelovanja EU-a trebala bi dovesti do uzajamne potpore i veće učinkovitosti. U tom pogledu naše misije i operacije ZSOP-a te *ad hoc* misije i operacije pod vodstvom Europe koje djeluju u istim ili susjednim područjima trebale bi se, u skladu sa svojim odgovarajućim mandatima, međusobno nadopunjavati putem operativne koordinacije, logističke potpore, razmjene obavještajnih podataka i zajedničkih kapaciteta za medicinsku evakuaciju. To podrazumijeva razvoj bliskijih veza u tim područjima, na primjer u Sahelu, na Rogu Afrike i u Hormuškom tjesnacu. EU bi mogao dodatno podupirati *ad hoc* misije i operacije pod vodstvom Europe koje služe interesima EU-a. One bi mogle imati koristi od političke potpore EU-a i temeljiti se na konkretnim rezultatima mjera pomoći koje se financiraju u okviru Europskog instrumenta mirovne pomoći.

Budući da je pomorsko područje sve konfliktnije, obvezujemo se da ćemo i dalje braniti svoje interese na moru te jačati pomorsku sigurnost EU-a i država članica, među ostalim poboljšanjem interoperabilnosti naših mornaričkih snaga putem taktičkih vježbi i organiziranjem pristajanja u europske luke. Oslanjajući se na trenutačno iskustvo u Gvinejskom zaljevu i na sjeverozapadu Indijskog oceana, proširit ćemo svoju **koordiniranu pomorsku prisutnost** na druga područja od pomorskog interesa koja utječu na sigurnost EU-a i prema potrebi nastojati povezati relevantne partnere. Također ćemo konsolidirati te, prema potrebi, dodatno razviti naše dvije pomorske operacije koje se provode u Sredozemnom moru i uz obalu Somalije, tj. na pomorskim područjima od ključnog strateškog interesa za EU.

Ojačat ćemo suradnju i koordinaciju **u području zračnog prostora** tako što ćemo dodatno razviti našu sposobnost da po prvi put poduzmemo operacije EU-a za zračnu sigurnost, uključujući aktivnosti zračne potpore, spašavanja i evakuacije, nadzora i pružanja pomoći u slučaju katastrofe. Kako bismo olakšali koordiniranu upotrebu vojnih zračnih resursa za potporu misijama i operacijama ZSOP-a, ojačat ćemo i suradnju i partnerstvo s EU-ovim i multilateralnim strukturama i inicijativama u području zračnog prostora, kao što je Europsko zapovjedništvo zračnog prijevoza.

Našim **civilnim misijama ZSOP-a** pružamo važan doprinos vladavini prava, civilnoj upravi, policiji i reformi sigurnosnog sektora u kriznim područjima. One su ključne i kao dio šireg odgovora EU-a na sigurnosne izazove potaknute nevojnim sredstvima, uključujući one povezane s nezakonitim migracijama, hibridnim prijetnjama, terorizmom, organiziranim kriminalom, radikalizacijom i nasilnim ekstremizmom.

Pakt za civilni ZSOP pomaže nam u daljnjem razvoju i jačanju naših civilnih misija kako bi mogle brzo i učinkovito odgovoriti na postojeće i nove prijetnje i izazove, kojima se ugrožava izvršni, pravosudni ili zakonodavni sustav u kriznim područjima, te se njime uklanjaju kritični nedostaci. Osigurat ćemo da se civilne misije mogu brže rasporediti u skladu s paktom za civilni ZSOP. Konkretnije, bit ćemo sposobni i spremni u roku od trideset dana rasporediti misiju s dvjesto civilnih stručnjaka, u potpunosti iskorištavajući ključnu opremu i logističke usluge koje se nude u okviru strateškog skladišta i platforme za potporu misijama. Povećat ćemo učinkovitost i fleksibilnost civilnih misija i njihovu sposobnost reagiranja, među ostalim ubrzavanjem našeg donošenja odluka, jačanjem operativnog planiranja, poboljšanjem odabira i zapošljavanja osoblja i poboljšanjem alatâ za reagiranje, što uključuje specijalizirane timove. U tu svrhu oslanjat ćemo se i na istraživanje, razvoj i inovacije. Civilni ZSOP dodatno ćemo ojačati novim paktom kojim će se osigurati ciljevi u pogledu vrste, broja i veličine civilnih misija, elementi strukturiranog procesa razvoja civilnih sposobnosti, kao i sinergija s drugim instrumentima EU-a.

Potrebna je veća suradnja na obostranu korist između ZSOP-a i aktera EU-a u području **pravosuđa i unutarnjih poslova**, među kojima su agencije EUROPOL, EUROJUST, CEPOL i Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (FRONTEX), kako bismo zajedno riješili relevantne sigurnosne izazove. Možemo se osloniti na pozitivna iskustva, poput onog u Libiji, Ukrajini, Sahelu i na Rogu Afrike ili u okviru jedinice za informacije o kaznenim djelima uspostavljene u pomorskoj operaciji EU-a na Sredozemlju. U tu svrhu nastojimo povećati sinergiju između aktera u području pravosuđa i unutarnjih poslova te ZSOP-a, u skladu s prioritetima EU-a. To uključuje zajedničku informiranost o stanju, redovita savjetovanja i razmjene, kao i prilagođena slijedna ili priključna raspoređivanja. Kako bismo osigurali odgovarajuće sudjelovanje, povećat ćemo i suradnju s nacionalnim akterima u području pravosuđa i unutarnjih poslova, među ostalim na političkoj razini.

Trebamo postupno dodatno jačati svoje civilne i vojne **zapovjedne i nadzorne** strukture. Osigurat ćemo da Služba za vojno planiranje i provođenje bude u potpunosti sposobna planirati neizvršne i izvršne zadaće i operacije, kao i taktičke vježbe, te ih nadzirati i njima zapovijedati. U tom ćemo kontekstu povećati doprinose za osoblje i osigurati da imamo potrebne komunikacijske i informacijske sustave i potrebne objekte. Nakon što Služba za vojno planiranje i provođenje postigne potpunu operativnu sposobnost, trebala bi se smatrati glavnom strukturom za zapovijedanje i nadzor. To neće utjecati na našu sposobnost da se nastavimo koristiti prethodno utvrđenim nacionalnim operativnim stožerom. Ojačat će se i Služba za civilno planiranje i provođenje kako bi se poboljšala njezina sposobnost planiranja, zapovijedanja i nadzora po pitanju postojećih i budućih civilnih misija. Zajednička potporna jedinica za koordinaciju pojačat će suradnju i koordinaciju vojnih i civilnih struktura.

I dalje smo snažno predani promicanju i poboljšanju **sigurnosti ljudi**, poštovanja **međunarodnog humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima** i usklađenosti s njima te zaštite civila, uključujući humanitarno osoblje, u svim konfliktnim situacijama, kao i daljnjem razvoju EU-ove politike dužne pažnje u tom pogledu. Moramo čvrsto ostati pri svome i spriječiti sve pokušaje negiranja i ugrožavanja međunarodnog prava. Također ćemo nastaviti doprinositi zaštiti kulturne baštine, među ostalim putem naših misija i operacija ZSOP-a.

Snažno smo predani ostvarivanju ciljeva EU-a koji se odnose na **žene, mir i sigurnost**. Borba protiv rodne neravnopravnosti i rodno uvjetovanog nasilja ključan je aspekt sprečavanja i rješavanja sukoba, kao i izgradnje otpornosti na sigurnosne prijetnje na razini zajednice. Vanjsko djelovanje EU-a, uključujući civilne i vojne misije i operacije, trebalo bi aktivno doprinositi osnaživanju žena te sprečavanju i rješavanju problema seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja tijekom trajanja sukoba i nakon sukoba, na temelju prava i različitih potreba žena, muškaraca, djevojčica i dječaka. Nastavit ćemo s promicanjem **rodne ravnopravnosti** te na temelju rodne analize sustavno uključivati rodnu perspektivu u sva civilna i vojna planiranja i djelovanja u okviru ZSOP-a, s naglaskom na ravnopravnom i smislenom sudjelovanju žena na svim funkcijama, uključujući vodeće položaje. Obvezujemo se i da ćemo ostvariti ciljeve EU-a koji se odnose na programe za **djecu i oružane sukobe**. Vanjsko djelovanje EU-a ima ključnu ulogu u doprinosu okončanju i sprečavanju teških kršenja prava djece pogođene sukobima, a time i u prekidanju ciklusa nasilja, među ostalim civilnim i vojnim djelovanjima u okviru ZSOP-a.

Zajednička priprema

Ako je država članica žrtva oružane agresije na svoje državno područje, druge države članice obvezne su joj pružiti pomoć i potporu svim sredstvima kojima raspolažu, u skladu s člankom 51. Povelje Ujedinjenih naroda. Time se ne dovodi u pitanje posebna priroda sigurnosne i obrambene politike određenih država članica. Obveze i suradnja u tom području moraju biti usklađene s obvezama preuzetima u okviru Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora, koja, za države koje su njezine članice, ostaje temelj njihove kolektivne obrane i forum za njezinu provedbu. Nastavit ćemo ulagati u našu **uzajamnu pomoć** na temelju članka 42. stavka 7. Ugovora o Europskoj uniji, kao i u **solidarnost** u skladu s člankom 222. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, posebno čestim vježbama.

Kako bismo povećali svoju pripravnost, sustavnije ćemo provoditi **prethodno planiranje** na temelju scenarija, poboljšati rano upozoravanje i prilagoditi operativne scenarije koji odgovaraju promjenjivim prijetnjama i izazovima s kojima se suočavamo. Uz kombiniranje prikupljanja geoprostornih i svih drugih **obavještajnih podataka** prethodno planiranje rezultirat će općim civilnim i vojnim planovima koji će se prilagođavati i održavati kako se scenariji budu mijenjali. U tom ćemo pogledu ojačati suradnju između EU-ovih i nacionalnih oblikovatelja operativnih planova.

Unija može biti učinkovita samo ako raspolaže dostatnim i dobro osposobljenim civilnim i vojnim osobljem. Moramo ojačati svoje kapacitete, ključne pospješitelje i opremu kako bismo premostili jaz između razine svojih ambicija i dostupnih **resursa**. Kako bismo ostvarili svoje ambicije te lakše osigurali **pravedan udio** doprinosa vojnim misijama i operacijama ZSOP-a, potrebno je putem ranih političkih savjetovanja steći transparentniju i strukturiraniju sliku o dostupnom civilnom i vojnom osoblju za takve misije i operacije. Nastojimo poticati **okupljanje snaga** za vojne misije i operacije, primjerice povećanjem transparentnosti i predvidljivosti rotacija vojnika i proširenjem opsega zajedničkih troškova u okviru Europskog instrumenta mirovne pomoći. Uviđamo potrebu za produljenjem razdoblja raspoređivanja viših časnika u misijama radi povećanja učinkovitosti naših neizvršnih misija. Ti će naponi doprinijeti ispunjavanju relevantnih obveza koje su države članice sudionice preuzele u okviru stalne strukturirane suradnje.

Spremnost i **interoperabilnost** ključni su elementi našeg odgovora na prijetnje i strateško nadmetanje. Česte civilne i vojne **taktičke vježbe** u svim područjima, kao i poboljšano prethodno planiranje, pomoći će nam da znatno povećamo svoju spremnost, potaknemo interoperabilnost te podupremo zajedničku stratešku kulturu. Taktičkim vježbama u okviru EU-a uz postupno uključivanje Službe za vojno planiranje i provođenje osobito će se oblikovati kapacitet EU-a za brzo raspoređivanje te će se općenito ojačati naš položaj, doprinijeti našoj strateškoj komunikaciji te ojačati interoperabilnost, među ostalim i s partnerima.

Vojna agresija Rusije na Ukrajinu potvrdila je hitnu potrebu za znatnim poboljšanjem **vojne mobilnosti** naših oružanih snaga unutar i izvan Unije. Ojačat ćemo prometnu infrastrukturu s dvojnomo namjenom u cijeloj transeuropskoj prometnoj mreži radi promicanja brzog i neometanog kretanja vojnog osoblja, materijala i opreme za operativno raspoređivanje te vježbi, u bliskoj suradnji s NATO-om i drugim partnerima. Usuglasit ćemo se o novim obvezama za ubrzavanje i usklađivanje prekograničnih postupaka, utvrditi načine za održavanje hitnih kretanja velikih razmjera, ulagati u digitalizaciju naših oružanih snaga i razvoj najsuvremenijih, energetski učinkovitih sposobnosti kojima se jamči naša sposobnost brzog reagiranja i djelovanja u nepogodnim okruženjima, uzimajući u obzir ustavne zahtjeve određenih država članica. Također ćemo povezati svoj rad na vojnoj mobilnosti sa simuliranim vježbama oružanih snaga država članica kao i terenskim vježbama.

Ciljevi

Cilj nam je postati odlučnijim akterom u području sigurnosti i obrane omogućivanjem snažnijeg, bržeg i odlučnijeg djelovanja, među ostalim radi otpornosti Unije te naše uzajamne pomoći i solidarnosti. Prethodno planiranje bit će norma, a poboljšat će se i postojeće zapovjedne i nadzorne strukture. Bit ćemo bolje pripremljeni zahvaljujući taktičkim vježbama i integriranim pristupu krizama.

Djelovanje

- Do 2025. bit će potpuno operativan **kapacitet EU-a za brzo raspoređivanje**, kojim se omogućuje brzo raspoređivanje modularnih snaga od najviše 5000 vojnika u nepogodnom okruženju. U tu ćemo svrhu 2022. postići dogovor o operativnim scenarijima. Od 2023. započet će se s redovitim taktičkim vježbama, kojima će se doprinijeti spremnosti i interoperabilnosti.
- Do 2023. odlučit ćemo o praktičnim načinima provedbe **članka 44. Ugovora o Europskoj uniji** kako bi se skupini država članica koje to žele i mogu omogućilo planiranje i provedba misija ili operacija u okviru EU-a i pod političkim nadzorom Vijeća.
- Do 2025. **Služba za vojno planiranje i provođenje** moći će planirati i provoditi sve neizvršne vojne misije te dvije manje ili jednu srednje veliku izvršnu operaciju, kao i taktičke vježbe. Kao sljedeći korak po ispunjavanju tog cilja radit ćemo i na daljnjem proširenju naše sposobnosti planiranja i provedbe dodatnih neizvršnih misija i izvršnih operacija.
- Dodatno ćemo **ojačati naše civilne i vojne misije i operacije ZSOP-a**. Kao prvi korak, do sredine 2022. dodatno ćemo prilagoditi naš postojeći model vojnih misija kako bismo povećali njihovu učinkovitost na terenu. Istražit ćemo i načine za jačanje naših dviju pomorskih operacija. Istodobno ćemo istražiti i druge mogućnosti za pružanje usmjerenije savjetodavne potpore sigurnosnim i obrambenim organizacijama partnerskih zemalja.
- Ojačat ćemo **uzajamnu potporu između misija i operacija ZSOP-a i ad hoc misija i operacija pod vodstvom Europe**, u skladu s njihovim mandatima. Do kraja 2022., kao prvi korak, uspostaviti ćemo veze na terenu, primjerice između misije EUNAVFOR Atalanta i Europske misije za informiranost o stanju u pomorstvu u Hormuškom tjesnacu, kao i u Sahelu.
- Na temelju iskustva s konceptom **koordinirane pomorske prisutnosti** u Gvinejskom zaljevu i njezina širenja na sjeverozapad Indijskog oceana, od druge polovine 2022. razmotrit ćemo druga pomorska područja interesa.
- Do 2023. usuglasit ćemo se oko vojnog koncepta za **operacije za zračnu sigurnost**, uključujući aktivnosti zračne potpore, spašavanja i evakuacije, nadzora i pružanja pomoći u slučaju katastrofe.

- Do sredine 2023. usvojiti ćemo novi **pakt za civilni ZSOP** kojim će se dodatno povećati učinkovitost naših misija i pomoći u razvoju potrebnih civilnih sposobnosti. Dodatno ćemo poboljšati i suradnju relevantnih aktera EU-a i država članica u području pravosuđa i unutarnjih poslova i ZSOP-a. Moći ćemo u roku od 30 dana rasporediti **civilnu misiju ZSOP-a** koju čini 200 potpuno opremljenih stručnjaka, među ostalim u složenim okruženjima.
- Sustavno ćemo uključivati **ljudska prava i rodnu perspektivu** u sva civilna i vojna djelovanja u okviru ZSOP-a i povećati broj žena na svim funkcijama, uključujući vodeće položaje. Do 2023. ojačati ćemo našu mrežu savjetnika za ljudska prava i rodna pitanja u našim misijama i operacijama ZSOP-a.

Priprema

- Nastavit ćemo provoditi redovite vježbe za daljnje jačanje naše **uzajamne pomoći** u slučaju oružane agresije, u skladu s člankom 42. stavkom 7. Ugovora o Europskoj uniji. To će od 2022. obuhvaćati redovite kibervježbe.
- Od 2023. organizirat ćemo redovite **taktičke vježbe** u svim područjima, uz postupno uključivanje Službe za vojno planiranje i provođenje. U tim će vježbama biti objedinjeni i civilni i vojni elementi ZSOP-a.
- Do 2022. dogovoriti ćemo **registar ciklusâ rotacija postrojbi** za vojne misije i operacije ZSOP-a te ojačati rano otkrivanje političkih snaga za civilne i vojne misije i operacije ZSOP-a.
- U vezi s prijedlozima u pogledu kapaciteta EU-a za brzo raspoređivanje do 2023. preispitat ćemo opseg i definiciju **zajedničkih troškova** kako bismo povećali solidarnost i potaknuli sudjelovanje u vojnim misijama i operacijama, kao i troškove povezane s vježbama.
- Do kraja 2022. preuzet ćemo nove obveze s ciljem znatnog poboljšanja **vojne mobilnosti** i ulaganja u nju te ćemo postići dogovor o ambicioznom i revidiranom akcijskom planu. To će uključivati nova djelovanja u područjima kao što su digitalizacija, povećanje kibernetičke prometne infrastrukture i njezinih sustava potpore, kao i upotreba umjetne inteligencije te zračnog i pomorskog mosta kako bi se poboljšala vojna mobilnost unutar i izvan EU-a. U budućnosti ćemo dodatno povećati i potaknuti ulaganja u vojnu mobilnost¹.
 - Odmah ćemo ubrzati provedbu projekata prometne infrastrukture dvojne namjene, među ostalim pojačanim početnim financiranjem iz proračuna za vojnu mobilnost u okviru Akcijskog plana za vojnu mobilnost i Instrumenta za povezivanje Europe.
 - Do kraja 2022. pokrenut ćemo analizu sposobnosti prometne infrastrukture EU-a za hitna kretanja velikih razmjera.
 - Do 2025. dovršit ćemo poboljšanje i usklađivanje prekograničnih postupaka.

¹ To ćemo učiniti ne dovodeći u pitanje sljedeći višegodišnji financijski okvir EU-a.

3. SIGURNOST

Trebamo se pripremiti najbolje što možemo za izazove koji se naglo pojavljuju. Naši strateški konkurenti ciljaju nas širokim skupom instrumenata i ispituju našu **otpornost** u cilju smanjenja naše **sigurnosti** i aktivnog narušavanja našeg sigurnog pristupa pomorskom i zračnom prostoru, kiberprostoru i svemiru. Sve se više suočavamo s hibridnim prijetnjama. Nadalje, transnacionalne prijetnje kao što su terorizam i širenje oružja i dalje su stalni izazov. Trebamo znatno ojačati svoju otpornost boljim predviđanjem i otkrivanjem takvih prijetnji te odgovaranjem na njih. U tom će pogledu pomoći redovito i strukturirano preispitivanje naše analize prijetnji, ali to je samo jedan element.

Jačanje našeg ranog upozorenja, obavještajne slike i sigurne komunikacije

Uložiti ćemo više u zajedničku analizu kako bismo postigli bolju **informiranost o stanju i strateško predviđanje**, oslanjajući se na naš sustav ranog upozoravanja i mehanizam ispitivanja perspektiva. Ojačati ćemo našu informiranost o stanju na temelju obavještajnih podataka i relevantne kapacitete EU-a, posebno u okviru **Službe EU-a za jedinstvenu obavještajnu analizu** i Satelitskog centra EU-a. Time ćemo se približiti **zajedničkoj strateškoj kulturi** i doprinijeti vjerodostojnosti EU-a kao strateškog aktera. Trebamo zadržati izvrsnost u osiguravanju autonomnog donošenja odluka u EU-u, među ostalim na temelju geoprostornih podataka. Ojačati ćemo ulogu Službe EU-a za jedinstvenu obavještajnu analizu kao jedinstvene ulazne točke za strateške obavještajne doprinose civilnih i vojnih obavještajnih i sigurnosnih službi država članica. Time će se olakšati razmjena strateških obavještajnih podataka kako bismo bolje odgovorili na izazove s kojima se suočavamo te donositeljima odluka pružili bolje usluge u svim institucijama i državama članicama EU-a.

Budući da su institucije EU-a izložene sve većem broju kibernetičkih napada ili pokušaja ulaska u njihove sustave, EU treba poboljšati zaštitu svojih najkritičnijih procesa, imovine i informacija te osigurati da se može osloniti na snažne i pouzdane informacije i na odgovarajuće europske komunikacijske sustave. Za poboljšanu obavještajnu sliku bit će potrebna poboljšana **sigurna komunikacija**. U tu svrhu pojednostavnit ćemo sigurnosna pravila i propise te ojačati zajednički pristup država članica, institucija, tijela i agencija EU-a te misija i operacija ZSOP-a zaštititi informacijskih, infrastrukturnih i komunikacijskih sustava. Za to će biti potrebna ulaganja u najsuvremeniju europsku tehničku opremu, infrastrukturu i stručno znanje. Na temelju strategije EU-a za kibersigurnost pozivamo institucije, agencije i tijela EU-a da donesu dodatne standarde i pravila o informacijskoj sigurnosti i kibersigurnosti, kao i o zaštiti klasificiranih podataka i osjetljivih neklasificiranih podataka EU-a, čime bi se olakšala sigurna razmjena s državama članicama.

Hibridne prijetnje, kiberdiplomacija te inozemna manipulacija informacijama i uplitanje

Znatno ćemo povećati našu **otpornost** i sposobnost suzbijanja **hibridnih prijetnji**, kibernapada te inozemne manipulacije informacijama i uplitanja. Državni i nedržavni inozemni akteri neprestano usavršavaju i time jačaju svoje taktike, tehnike i postupke, kao što su instrumentalizacija nezakonitih migracija, pravno ratovanje te prisila usmjerena na našu gospodarsku i energetske sigurnost. Stoga će se širok raspon postojećih i potencijalnih novih instrumenata EU-a objediniti u širi **instrumentarij EU-a za obranu od hibridnih prijetnji**. Taj instrumentarij trebao bi pružiti okvir za koordinirani odgovor na hibridne kampanje koje utječu na EU i njegove države članice i trebao bi, na primjer, obuhvaćati preventivne mjere i mjere suradnje, stabilizacije, ograničavanja i oporavka, kao i ojačati solidarnost i uzajamnu pomoć. Države članice mogu predložiti koordinirano pripisivanje hibridnih aktivnosti, prepoznajući da je pripisivanje suvereno nacionalno pravo. Naš odgovor zahtijeva potpunu mobilizaciju svih relevantnih civilnih i prema potrebi vojnih instrumenata koji se temelje na vanjskim i unutarnjim politikama. Također se mora temeljiti na zajedničkom razumijevanju i procjeni tih prijetnji. Stoga ćemo ojačati svoju sposobnost otkrivanja, utvrđivanja i analize takvih prijetnji i njihova izvora. U tom će pogledu Služba za jedinstvenu obavještajnu analizu (SIAC), osobito **Jedinica za otkrivanje hibridnih prijetnji**, omogućiti predviđanje i informiranost o stanju. U okviru tog šireg instrumentarija EU-a za obranu od hibridnih prijetnji trebamo ojačati **otpornost naših društava i gospodarstava** te zaštititi ključnu infrastrukturu, kao i naše demokracije te izborne procese na razini EU-a i na nacionalnim razinama. Osnovat ćemo i **timove EU-a za brzi odgovor na hibridne prijetnje** koji će se prilagođavati prijetnjama i oslanjati na relevantno sektorsko nacionalno i EU-ovo civilno i vojno stručno znanje kako bismo poduprli države članice, misije i operacije ZSOP-a i partnerske zemlje u suzbijanju hibridnih prijetnji. Osigurat ćemo sinergiju i istražiti daljnje mogućnosti za suradnju s NATO-om u suzbijanju hibridnih prijetnji.

Moramo biti u stanju brzo i snažno odgovoriti na kibernapade kao što su zlonamjerne kiberaktivnosti usmjerene na kritičnu infrastrukturu i napadi ucjenjivačkim softverom pod državnim pokroviteljstvom. U tu svrhu ojačat ćemo sposobnost koordiniranog otkrivanja i analize kibernapada. Ojačat ćemo **instrumentarij EU-a za kiberdiplomaciju** i u potpunosti iskoristiti sve njegove instrumente, uključujući preventivne mjere i sankcije za vanjske aktere zbog zlonamjernih kiberaktivnosti protiv Unije i njezinih država članica. Doprinijet ćemo Zajedničkoj jedinici EU-a za kibersigurnost kako bismo poboljšali zajedničku informiranost o stanju i suradnju između institucija EU-a i država članica.

Odlučno ćemo odgovoriti na inozemnu manipulaciju informacijama i uplitanje, kao što smo učinili u okviru našeg odlučnog i koordiniranog djelovanja protiv ruske kampanje dezinformiranja u kontekstu njezine vojne agresije na Ukrajinu. Nastavit ćemo to činiti uspostavom zajedničkog razumijevanja prijetnje i daljnjim razvojem niza instrumenata za njezino učinkovito otkrivanje, analiziranje i uklanjanje te nametanje troškova počiniteljima takvih aktivnosti, potpuno u skladu s unutarnjim politikama EU-a. Kako bismo povećali otpornost naših društava, ojačat ćemo i pristup vjerodostojnim informacijama te slobodnim i neovisnim medijima diljem Unije. U tu ćemo svrhu, kao što se poziva u akcijskom planu za europsku demokraciju, razviti **instrumentarij EU-a za rješavanje problema inozemne manipulacije informacijama i uplitanja te njihovo suzbijanje**, među ostalim u našim misijama i operacijama ZSOP-a. Time će se ojačati naše mogućnosti za odgovor, naši kapaciteti za otpornost, suradnja unutar EU-a i suradnja kao potpora partnerskim zemljama te poboljšati informiranost o stanju putem sustava brzog uzbunjivanja. Unaprijedit ćemo i zajednički operativni mehanizam za izborne postupke, a izbornu infrastrukturu potencijalno odrediti kao ključnu infrastrukturu. Nastavit ćemo surađivati s partnerima sličnih stavova kao što su NATO, skupina G-7, civilno društvo i privatni sektor te pojačati napore u okviru UN-a.

Osiguravanje našeg pristupa strateškim područjima

Dodatno ćemo razvijati **politiku kiberobrane EU-a** radi otkrivanja kibernapada te zaštite, obrane i odvrćanja od njih. Time će se unaprijediti istraživanje i inovacije, potaknuti industrijska baza EU-a te promicati obrazovanje i osposobljavanje kako bismo bili spremni za djelovanje. Povećat će se suradnja među akterima EU-a i država članica u području kiberobrane te razviti mehanizmi za iskorištavanje sposobnosti na razini EU-a, među ostalim u kontekstu misija i operacija ZSOP-a. Ojačat će se i suradnja s partnerima sličnih stavova u području kiberobrane, osobito s NATO-om. Novim **Europskim aktom o kiberotpornosti** unaprijedit će se naš zajednički pristup kiberinfrastrukturi i standardima. Radit ćemo na uspostavi europske infrastrukture centara za sigurnosne operacije.

U skladu sa strategijom EU-a za kibersigurnost iz 2020. razvit ćemo **stajalište Unije u pogledu kiberprostora** jačanjem naše sposobnosti sprečavanja kibernapada putem izgradnje sposobnosti, razvoja sposobnosti, osposobljavanja, vježbi, veće otpornosti te odlučnim odgovorom na kibernapade usmjerene na Uniju, njezine institucije i države članice uz upotrebu svih dostupnih alata EU-a. I dalje ćemo pokazivati svoju odlučnost da pružimo neposredne i dugoročne odgovore akterima koji predstavljaju prijetnju i koji EU-u i njegovim partnerima nastoje uskratiti siguran i otvoren pristup kiberprostoru. Podupirat ćemo naše partnere u jačanju njihove kiberotpornosti i, u slučaju kiberkriza, rasporediti stručnjake iz EU-a i država članica kako bismo pružili potporu. Redovitim vježbama u kiberdomeni doprinijet ćemo daljnjem povećanju solidarnosti i uzajamne pomoći. Ojačat ćemo svoje **kapacitete za prikupljanje obavještajnih podataka o kiberprijetnjama** kako bismo povećali svoju kiberotpornost, pružajući usto učinkovitu potporu svojim civilnim i vojnim misijama i operacijama ZSOP-a, kao i svojim oružanim snagama. Suradnjom između vojnih timova za hitne računalne intervencije (MilCERT) povećat ćemo interoperabilnost i razmjenu informacija, kao i provođenje defanzivnih kiberoperacija. Svjesni smo da je jačanje naše kibersigurnosti način da povećamo učinkovitost i sigurnost naših napora na kopnu, u zraku, na moru i u svemiru.

Naša sloboda djelovanja ovisi o sigurnom, zaštićenom i autonomnom pristupu **svemiru**. Trebamo biti spremni za konkurentnije i konfliktnije svemirsko okruženje. Zbog naše sve veće ovisnosti o svemirskim sustavima i uslugama, izloženiji smo neodgovornom i prijetjećem ponašanju strateških konkurenata. Sve veći broj objekata u orbiti i svemirski otpad također povećavaju rizike i napetosti. Svemirski program EU-a i druga svemirska infrastruktura Unije i njezinih država članica doprinose našoj otpornosti. Nude ključne usluge koje zamjenjuju ili dopunjuju zemaljsku infrastrukturu za promatranje Zemlje, satelitsku navigaciju ili telekomunikacije. Svemirski sustavi EU-a trebali bi akterima u području sigurnosti i obrane ponuditi globalnu povezivost. U tu svrhu radit ćemo na prijedlogu za siguran i globalan svemirski komunikacijski sustav EU-a, među ostalim u okviru programa Unije za sigurnu povezivost za razdoblje 2023. – 2027.

S obzirom na to da su svemirska sredstva EU-a pod civilnim nadzorom te imajući u vidu važnost svemirskog programa EU-a, hitno je potrebno dopuniti postojeću svemirsku strategiju i poboljšati sigurnosnu i obrambenu dimenziju Unije u svemiru. Nova **svemirska strategija EU-a za sigurnost i obranu** pomoći će nam da izgradimo zajedničko razumijevanje rizika i prijetnji povezanih sa svemirom, razvijemo odgovarajuće odgovore i sposobnosti za bolje i brže reagiranje na krize, ojačamo našu otpornost te ujedno u potpunosti iskoristimo pogodnosti i mogućnosti povezane s područjem svemira. Takva bi strategija, primjerice, trebala obuhvaćati političku, operativnu, diplomatsku i upravljačku dimenziju.

Nastavit ćemo ulagati u **svijest o situaciji u svemiru** kako bismo bolje razumjeli rizike, prijetnje i slabosti u svemiru i smanjili ih. Ojačat ćemo inovacije s dvojnomo namjenom te ulagati u razvoj sposobnosti kako bi Europa imala koristi od autonomnog pristupa svemiru. Zaštitit ćemo svemirske lance opskrbe i ulagati u ključne svemirske tehnologije u koordinaciji s Europskom obrambenom agencijom i Europskom svemirskom agencijom. Također ćemo ojačati otpornost povezanih europskih lanaca opskrbe kako bismo osigurali integritet, sigurnost i funkcioniranje svemirske infrastrukture. Blisko ćemo surađivati s partnerima na smanjenju prijetnji u skladu s aktualnim naporima u Ujedinjenim narodima u pogledu razvoja normi, pravila i načela za odgovorno ponašanje u svemiru. Radit ćemo na zajedničkom pristupu EU-a u vezi s upravljanjem svemirskim prometom, oslanjajući se na zajedničku komunikaciju Komisije i visokog predstavnika. Provest ćemo vježbe kako bismo testirali otpornost naših svemirskih sredstava i utvrdili koja su sredstva potrebna za otklanjanje slabosti kako bismo brzo i odlučno reagirali na opasnosti povezane sa svemirom u hitnim ili kriznim situacijama. Nakon potvrđivanja mehanizma za odgovor na prijetnje u okviru programa Galileo proširit ćemo ga na druge komponente svemirskog programa EU-a. Cilj nam je i dodatno ojačati solidarnost, uzajamnu pomoć i odgovor na krizu u slučaju napada iz svemira ili prijetnji svemirskim sredstvima, među ostalim putem vježbi.

Područje zračnog prostora ključno je za osiguravanje naših državnih područja i stanovništva kao i za međunarodnu trgovinu i putovanja. Državni i nedržavni akteri dovode u pitanje našu sigurnost, na području EU-a i izvan njega, primjerice otmicom civilnih zrakoplova te sve većom upotrebom bespilotnih letjelica i novih tehnologija. Napredne vojne sposobnosti kao što su bespilotne letjelice, zračna obrana srednjeg i velikog dometa i moderni zrakoplovi umnažaju se na globalnoj razini i sve više dovode u pitanje sigurnu i neograničenu upotrebu zračnog prostora. Besplatan i siguran pristup zračnom prostoru u pitanje dovode i strategije naših konkurenata za onemogućivanje pristupa i uskraćivanje područja, posebno u našem susjedstvu. U bliskoj suradnji s relevantnim dionicima iz civilnog zrakoplovstva i NATO-om nastavit ćemo sa strateškim promišljanjem kako bismo očuvali naš nesporan pristup zračnom prostoru.

Nadovezujući se na ažuriranu verziju Strategije pomorske sigurnosti EU-a i njezina akcijskog plana, dodatno ćemo ulagati u svoju **pomorsku sigurnost** i globalnu prisutnost te na taj način osiguravati neometan pristup otvorenome moru i pomorskim linijama komunikacije, kao i poštovanje međunarodnog prava mora. Provokativne nezakonite radnje na moru, kriminalne aktivnosti kao što su piratstvo i nezakonita trgovina, sporovi o pomorskim područjima i pretjerani zahtjevi, uskraćivanje pristupa i hibridne prijetnje ugrožavaju našu pomorsku sigurnost. Kako bismo zaštitili svoje pomorske interese i ključnu pomorsku infrastrukturu, među ostalim na našem morskom dnu, ojačat ćemo svoju sposobnost prikupljanja i pružanja točnih informacija i obavještajnih podataka u svrhu poboljšanja informiranosti o stanju, primjerice razmjeno informacija između civilnih i vojnih aktera. U tu ćemo svrhu nastaviti razvijati zajednička operativna i tehnološka rješenja i rješenja u pogledu sposobnosti, među ostalim tako što ćemo na najbolji mogući način iskorištavati stalnu strukturiranu suradnju. Dodatno ćemo razviti mehanizam za **koordiniranu pomorsku prisutnost** te ojačati interakciju i koordinaciju između naših pomorskih operacija ZSOP-a i relevantnih aktera. Kako bismo povećali svoju pomorsku spremnost i otpornost, organizirat ćemo redovite mornaričke vježbe mornarica i obalnih straža država članica. Također ćemo u potpunosti iskoristiti svoju politiku partnerstva u pomorskom području, primjerice pristajanjima u luku, osposobljavanjem i vježbama te izgradnjom kapaciteta.

Borba protiv terorizma

Ojačat ćemo svoj odgovor u svrhu boljeg **sprečavanja i borbe protiv terorizma**. Koristeći se instrumentima ZSOP-a i drugim alatima, podupirat ćemo partnerske zemlje, među ostalim diplomatskim angažmanom i političkim dijalogom, naporima za stabilizaciju, programima za sprečavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma te suradnjom u području vladavine prava, pri čemu ćemo promicati puno poštovanje ljudskih prava i međunarodnog prava. Pojačat ćemo suradnju sa strateškim partnerima, među ostalim u okviru UN-a i u drugim multilateralnim forumima, kao što su Globalni forum za borbu protiv terorizma i globalna koalicija za borbu protiv Daiša. Bavit ćemo se i novim okolnostima, kao što je upotreba novih tehnologija za financiranje terorizma i širenje terorističkog sadržaja na internetu. Dodatno ćemo ojačati svoju mrežu stručnjaka za borbu protiv terorizma u delegacijama EU-a.

Promicanje razoružanja, neširenja oružja i nadzora naoružanja

Poštovat ćemo, podupirati i dodatno unaprijediti **okvir za razoružanje, neširenje oružja i nadzor naoružanja**. Nastavit ćemo podupirati središnju ulogu Ugovora o neširenju nuklearnog oružja i naglašavati potrebu za provedbom svih obveza iz njega i obveza preuzetih tijekom prethodnih revizijskih konferencija, uključujući potrebu za konkretnim napretkom prema potpunoj provedbi članka VI., pri čemu je krajnji cilj potpuno uklanjanje nuklearnog oružja. Odlučni smo u namjeri da težimo sigurnijem i zaštićenijem svijetu za sve u skladu s ciljevima Ugovora na način kojim se promiču međunarodna stabilnost, mir i sigurnost. Trebamo povećati svoje kapacitete za kontrolu nematerijalnih prijenosa, što prema potrebi uključuje i znanstvene spoznaje. To podrazumijeva zaštitu i jačanje postojećih režima kontrole izvoza. Suočen s novim izazovima koje donose nove tehnologije, EU je i dalje predan očuvanju strukture za razoružanje, neširenje oružja i nadzor naoružanja. U tom pogledu ključan je i koordiniran pristup s partnerima.

Kad je riječ o kontroli oružja, EU i njegove države članice pojačat će svoje razmjene i napore u vezi s mogućim rješenjima za nadzor naoružanja uzimajući u obzir svoje sigurnosne interese i u bliskoj suradnji s partnerima, osobito sa Sjedinjenim Američkim Državama i NATO-om. Nastavit ćemo raditi na tom pitanju. Putem sporazumâ nakon sporazuma Novi START i dalje ćemo pozivati države s najvećim arsenalom nuklearnog oružja da smanje taj arsenal, što uključuje strateško i nestrateško raspoređeno nuklearno oružje, te ćemo pozivati na daljnje rasprave o mjerama za izgradnju povjerenja, provjeru, transparentnost nuklearnih doktrina i mjere smanjenja strateškog rizika.

Jačanje otpornosti na klimatske promjene, katastrofe i hitne situacije

Klimatske promjene i uništavanje okoliša nisu prijetnje jedino same po sebi, već su i multiplikatori rizika. Globalno zagrijavanje dovodi do **češćih i ekstremnijih vremenskih nepogoda i prirodnih katastrofa**, kao i do degradacije ekosustava diljem svijeta koja povećava osjetljivost i izloženost. Sve to povećava potencijal za društvenu, gospodarsku i političku nestabilnost te sukobe u nestabilnim zemljama. Klimatske promjene i uništavanje okoliša utječu na ključnu energetska infrastrukturu, poljoprivredne aktivnosti i oskudicu prirodnih resursa, čime se produbljuju postojeće društvene nejednakosti, a ranjive zajednice izlažu novim vrstama rizika. Oni stoga imaju izravne posljedice i za našu sigurnost i obranu. Prijelaz na klimatski neutralna gospodarstva može imati društvene, gospodarske i političke učinke zbog kojih se potencijalno konfliktne situacije mogu pogoršati. Dodatno procjenjujemo različite učinke klimatskih promjena i uništavanja okoliša na globalnu i regionalnu sigurnost, kao i na naše oružane snage i naše misije i operacije ZSOP-a. Prilagodit ćemo Unijin sigurnosni i obrambeni sektor i svoje angažmane u okviru ZSOP-a i povećati energetska učinkovitost i učinkovitost resursa, što se odnosi i na ekološki otisak naših misija i operacija ZSOP-a, u skladu s ciljem Unije o klimatskoj neutralnosti do 2050. u okviru europskog zelenog plana, a pritom nećemo smanjiti operativnu djelotvornost. U tu svrhu ojačat ćemo ulogu zelene tehnologije i održive digitalizacije u oružanim snagama i u obrambenom sektoru općenito. Isto tako, pitanja povezana s klimatskim promjenama i okolišem uključit ćemo u sve civilne i vojne misije i operacije ZSOP-a. Osim toga, ojačat ćemo svoje analitičke kapacitete i sustave ranog upozoravanja u pogledu posebnih sigurnosnih izazova koji nastaju zbog klimatskih promjena i globalnog prijelaza na klimatski neutralno, resursno učinkovito i kružno gospodarstvo.

Za odgovor na velike krize ključan je integrirani pristup. Zbog pandemije bolesti COVID-19, kao i krize u Afganistanu, još je izraženija postala važnost razvoja veće sposobnosti **spašavanja i evakuacije** naših građana kada su izloženi riziku izvan naših granica. Postala je očitija i važna uloga koju oružane snage mogu imati tijekom **složenih kriza**. Vojni akteri u državama članicama mogu mobilizirati znatna sredstva za potporu civilnim akterima za odgovor na katastrofe u područjima kao što su logistička, medicinska i sigurnosna potpora i infrastruktura. Oslanjajući se na postojeće strukture vojnog stožera EU-a, kao što je Skupina EU-a za planiranje kretanja, i na mehanizme Komisije za humanitarnu pomoć i pomoć u slučaju katastrofa, poboljšat ćemo sposobnost vojne pomoći i učinkovitu koordinaciju između civilnih i vojnih tijela na nacionalnoj razini i razini Unije. Time će se osigurati da, u krajnjoj nuždi, vojni akteri budu spremni pomoći civilnim tijelima tijekom budućih kriznih situacija i katastrofa. Vojni stožer EU-a također može doprinijeti koordinaciji logističke potpore i pomoći državama članicama i trećim zemljama tijekom krize, kao i provedbi instrumenata EU-a poput Europskog instrumenta mirovne pomoći ili, na zahtjev država članica, klauzule o uzajamnoj pomoći, u skladu s Ugovorom o Europskoj uniji. Preispitat ćemo i ojačati mehanizme ESVD-a za odgovor na krizu, svoju konzularnu potporu i sigurnost na terenu kako bismo bolje pomogli državama članicama u njihovim nastojanjima da zaštite i spase svoje građane u inozemstvu te kako bismo pružali potporu delegacijama EU-a kada trebaju evakuirati osoblje. U suradnji s Mehanizmom Unije za civilnu zaštitu podupirat ćemo civilne napore za pomoć u slučaju katastrofa te se trebamo pobrinuti za sigurnu evakuaciju naših građana s lokacija pogođenih prirodnim katastrofama i katastrofama izazvanima ljudskim djelovanjem. U tom ćemo kontekstu pojačati i koordinaciju s UN-om i NATO-om.

Ciljevi

Trebamo se pripremiti najbolje što možemo za izazove koji se naglo pojavljuju. Znatno ćemo povećati svoju otpornost. Okupit ćemo svoje alate za bolje suzbijanje hibridnih prijetnji razvojem instrumentarija za obranu od hibridnih prijetnji. To znači i da ćemo učvrstiti svoju kiberobranu i kibernsigurnost te ojačati svoju sposobnost sprečavanja inozemne manipulacije informacijama i uplitanja te borbe protiv njih. Osim toga, moramo biti u stanju sebi osigurati pristup i prisutnost na otvorenome moru, u zraku i u svemiru. Nastojimo dodatno pojačati otpornost na rizike povezane s klimom te na katastrofe uzrokovane ljudskim djelovanjem i prirodne katastrofe, istodobno ulažući napore u postizanje klimatski neutralne prisutnosti EU-a na terenu. Ojačat ćemo i svoju sposobnost spašavanja i evakuacije građana kada su u opasnosti izvan naših granica. Svi ti naponi doprinose jačanju naše solidarnosti i uzajamne pomoći.

Obavještajni podaci i sigurna komunikacija

- Do kraja 2022. Služba EU-a za jedinstvenu obavještajnu analizu preispitat će **analizu prijetnji EU-u** u bliskoj suradnji s obavještajnim službama država članica. Takva redovita i strukturirana preispitivanja provodit će se najmanje svake tri godine ili ranije ako to bude potrebno zbog strateškog i sigurnosnog konteksta koji se mijenja.
- Do 2025. ojačat ćemo svoju **Službu za jedinstvenu obavještajnu analizu** povećanjem resursa i kapaciteta. Do 2025. ojačat ćemo i **Satelitski centar EU-a** kako bismo potaknuli svoje kapacitete geoprostornih obavještajnih podataka.
- U svrhu olakšavanja razmjene informacija, uključujući klasificirane podatke, pozivamo institucije, agencija i tijela EU-a da u 2022. donesu dodatne **standarde i pravila za osiguravanje kibernsigurnosti i sigurnosti informacija**.

Hibridne prijetnje, kiberdiplomacija te inozemna manipulacija informacijama i uplitanje

- U 2022. razvit ćemo **instrumentarij EU-a za obranu od hibridnih prijetnji** koji bi trebao pružiti okvir za koordinirani odgovor na hibridne kampanje koje utječu na EU i njegove države članice i koji, na primjer, obuhvaća preventivne mjere i mjere suradnje, stabilnosti, ograničavanja i oporavka te kojim bi se podupirala solidarnost i uzajamna pomoć. Time će se povezati postojeći i mogući novi instrumenti, uključujući osnivanje timova EU-a za brzi hibridni odgovor kako bi se poduprlo države članice, misije i operacije ZSOP-a i partnerske zemlje u suzbijanju hibridnih prijetnji. Na temelju osnovica sektorske otpornosti na hibridne prijetnje EU-a i trenutnog sigurnosnog stanja utvrdit ćemo nedostatke, potrebe i korake za njihovo rješavanje. Preispitat će se i Priručnik EU-a za suzbijanje hibridnih prijetnji.
- U 2022. dodatno ćemo ojačati **instrumentarij za kiberdiplomaciju**, osobito istraživanjem dodatnih mjera za odgovor.

- U 2022. razvit ćemo **instrumentarij za borbu protiv inozemne manipulacije informacijama i uplitanja**. Time će se ojačati naša sposobnost uočavanja, analiziranja i reagiranja na prijetnju, među ostalim nametanjem troškova počiniteljima. Dodatno ćemo ojačati sposobnosti EU-a za stratešku komunikaciju i za suzbijanje dezinformacija. Do 2023. uspostaviti ćemo odgovarajući mehanizam za sustavno prikupljanje podataka o incidentima, s pomoću namjenskog podatkovnog prostora, kako bismo razvili zajedničko razumijevanje inozemne manipulacije informacijama i uplitanja. Do 2024. sve misije i operacije ZSOP-a bit će u potpunosti opremljene sposobnostima i resursima za primjenu relevantnih instrumenata iz tog instrumentarija.

Strateška područja

- U 2022. dodatno ćemo razviti **politiku kiberobrane** EU-a radi zaštite i otkrivanja kibernetičkih napada te obrane i odvratanja od njih. U 2022. predložiti će se novi **Europski akt o kibernetičkoj sigurnosti** te će se nastaviti rad na **Zajedničkoj jedinici za kibernetičku sigurnost**.
- Do kraja 2023. donijeti ćemo **svemirsku strategiju EU-a za sigurnost i obranu**. Do kraja 2022. započeti ćemo s potvrđivanjem mehanizma za odgovor na prijetnje u okviru programa Galileo i proširiti ga na druge komponente programa. Do kraja 2022. istražiti ćemo upotrebu mehanizama solidarnosti, uzajamne pomoći i odgovora na krizu u slučaju napada iz svemira ili prijetnji svemirskim resursima. U tu ćemo svrhu provoditi i vježbe u kojima će se testirati solidarnost i reakcija na događaje i incidente u području svemira, čime će se dodatno potaknuti naš zajednički strateški pristup svemiru.
- Na temelju ažurirane Strategije pomorske sigurnosti EU-a do 2025. dodatno ćemo razvijati i jačati mehanizme EU-a za podizanje informiranosti o **pomorskoj sigurnosti** kao što su zajedničko okružje za razmjenu informacija (CISE) i pomorski nadzor (MARSUR) kako bismo poboljšali interoperabilnost, olakšali donošenje odluka i podržali povećanu operativnu djelotvornost. Dodatno ćemo povećati vidljivost naše pomorske prisutnosti unutar i izvan EU-a, među ostalim pristajanjima u luku, osposobljavanjem i vježbama te izgradnjom kapaciteta.
- Do kraja 2022. u **zračnom području** nastaviti ćemo strateško promišljanje kako bismo osigurali slobodan, siguran i zaštićen pristup Europe zračnom prostoru.

Borba protiv terorizma

- Pojačati ćemo suradnju sa strateškim partnerima i u multilateralnim forumima te dodatno ojačati mrežu stručnjaka za borbu protiv terorizma u delegacijama EU-a. Do početka 2023. preispitati ćemo instrumente i programe EU-a kojima se doprinosi izgradnji kapaciteta partnera za borbu protiv terorizma kako bi se povećala njihova djelotvornost, uključujući suzbijanje financiranja terorizma.

Promicanje razoružanja, neširenja oružja i nadzora naoružanja

- Do 2023. ojačat ćemo konkretna **djelovanja EU-a za potporu ciljevima razoružanja, neširenja i nadzora naoružanja**. Posebice ćemo povećati potporu partnerima i pomoći im da u potpunosti provedu sankcije i kontrolne postupke. I dalje ćemo pozivati na sporazume nakon sporazuma Novi START.

Klimatske promjene, katastrofe i hitne situacije

- Do kraja 2023. države članice će, u cilju potpune provedbe Plana za **klimatske promjene i obranu**, izraditi nacionalne strategije za pripremu oružanih snaga za klimatske promjene. Do 2025. sve misije i operacije ZSOP-a imat će savjetnika za okoliš i izvijestiti o svojem ekološkom otisku.
- Poboljšat ćemo **sposobnost oružanih snaga država članica za pružanje potpore civilnim tijelima** u hitnim situacijama u fazama planiranja i provedbe, uz istodobno poboljšanje koordinacije između civilnih i vojnih tijela na svim razinama. To će obuhvaćati taktičke i zajedničke vježbe sa scenarijima koji se odnose na pomoć u slučaju katastrofa, kao i humanitarnu pomoć u skladu s humanitarnim načelima. Do 2023. ojačat ćemo strukture ESVD-a za odgovor na krizu, uključujući **Situacijsku sobu ESVD-a**, kako bismo poboljšali svoje kapacitete za odgovor na složene hitne situacije, kao što su operacije evakuacije i spašavanja u inozemstvu, u bliskoj suradnji s Koordinacijskim centrom za odgovor na hitne situacije.

4. ULAGANJE

U skladu s programom iz Versaillesa i s obzirom na izazove s kojima se suočavamo i radi bolje zaštite naših građana, uz uvažavanje posebne prirode sigurnosne i obrambene politike određenih država članica, moramo odlučno povećati i poboljšati ulaganja u obrambene sposobnosti i inovativne tehnologije, i na razini EU-a i na nacionalnim razinama. Moramo osnažiti svoje obrambene sposobnosti i opremiti svoje vojne snage za suočavanje sa svjetskim izazovima. Moramo biti hrabriji i brži u uklanjanju **ključnih nedostataka u kapacitetima**, prevladavanju rascjepkanost, postizanju potpune interoperabilnosti naših snaga te osnaživanju otporne, konkurentne i inovativne europske obrambene tehnološke i industrijske baze diljem Unije, čime se ujedno osigurava prekogranično sudjelovanje malih i srednjih poduzeća. Uviđamo da se većim ulaganjem u razvoj zajedničke sposobnosti osigurava veća učinkovitost i to povećanjem ekonomije razmjera i većom učinkovitošću pri djelovanju. Time se podupiru i europski inovatori te proizvođači. Postizanje tehnološke suverenosti u nekim ključnim tehnološkim područjima, ublažavanje **strateških ovisnosti** u drugima te smanjenje ranjivosti naših lanaca vrijednosti od ključne je važnosti ako želimo odgovoriti na izazove opasnijeg svijeta i biti otporniji. Uzajamna suradnja s partnerima sličnih stavova diljem svijeta ključna je za jačanje otpornosti i sigurnosti opskrbe EU-a, uz istodobno smanjenje strateških ovisnosti i povećanje uzajamnih koristi.

Strateška usmjerenost

U skladu s obvezama koje su već preuzete u okviru PESCO-a i s obzirom na strateške izazove s kojima se suočavamo, postaje nužno **više i pametnije trošiti**. Stoga ćemo znatno povećati rashode za obranu, izdvajajući znatan udio za ulaganja, s naglaskom na utvrđenim strateškim nedostacima. Osigurati ćemo koordinirani i zajednički europski pristup za takve povećane rashode na razini država članica i na razini EU-a kako bismo optimizirali rezultate, povećali interoperabilnost i u potpunosti iskoristili ekonomiju razmjera. U tu svrhu utvrdit ćemo strateška usmjerenja na resurse potrebne za ispunjavanje naših sigurnosnih potreba i potpuno iskorištavanje alata EU-a za poticanje ulaganja u obranu temeljenih na suradnji.

U skladu s našom dogovorenom razinom ambicije, zajedno ćemo raditi na brznoj prilagodbi naših vojnih snaga i civilnih kapaciteta kako bi mogli brzo djelovati i doprinositi zaštiti naših interesa i vrijednosti, jačanju naše otpornosti te zaštiti Unije i njezinih građana. U tu ćemo svrhu dalje razvijati **cijeli spektar snaga** koje su **brze i mobilne, interoperabilne, tehnološki napredne, energetske učinkovite i otporne**. U skladu s načelom jedinstva snaga, te snage ostaju u nadležnosti država članica te se mogu rasporediti i u drugim okvirima.

Prilagodit ćemo **planiranje i razvoj obrambenih sposobnosti** EU-a, posebice preispitivanjem **scenarija** planiranja sposobnosti procesa glavnog cilja, kako bi bolje odražavali operativne okolnosti i strateško predviđanje te pružali potrebne sposobnosti za misije i operacije ZSOP-a. Takvi scenariji uključuju brzo razmještanje vojske u nepogodnom okruženju, kao i odgovor na hibridne prijetnje, osiguravanje pristupa strateškim područjima kao što su otvoreno more, zrak, kiberprostor i svemir te pružanje vojne pomoći civilnim tijelima. Detaljnije ćemo razraditi elemente strateškog planiranja kao što su vrijeme odgovora, trajanje, okolina, udaljenost i simultanost operacija koje su potrebne za prilagodbu scenarija planiranja sposobnosti. Rezultati procesa glavnog cilja i dalje će biti ključan doprinos planu za razvoj sposobnosti, koji obuhvaća buduće trendove u pogledu obrambenih sposobnosti i tehnološke perspektive.

Moramo osigurati da sve obrambene inicijative EU-a i alati za planiranje i razvoj sposobnosti budu uključeni u **planiranje nacionalne obrane**. Nastavit ćemo osiguravati usklađenost rezultata tih procesa s rezultatima odgovarajućih procesa NATO-a. Time će se povećati spremnost, stabilnost i interoperabilnost naših jedinstvenih snaga.

Kako bi se povećala učinkovitost naših civilnih misija ZSOP-a, razvijat ćemo postupak za civilne kapacitete i sposobnosti radi boljeg strukturiranja i zajedničkog rješavanja potreba civilnih misija ZSOP-a, na temelju scenarija kojima se ujedno odgovara na nove prijetnje. Uvođenje **strateškog skladišta i platforme za potporu misijama** doprinijelo je našoj sposobnosti da osiguramo opremu i usluge za civilne misije ZSOP-a. Osim što ćemo osigurati visokokvalitetno i dobro osposobljeno osoblje, osigurat ćemo i to da se potrebna oprema može još brže isporučiti civilnim misijama, uključujući opremu koja im omogućuje djelovanje u manje pogodnim okruženjima.

Usklađene i ambiciozne sposobnosti

U bilateralnom ili multilateralnom okviru neke države članice pokrenule su razvoj ključnih **projekata za strateške sposobnosti**, kao što su zrakoplovni sustavi sljedeće generacije, Eurodrone, nova klasa europskih vojnih plovila i glavni kopneni borbeni sustav. To će vidljivo utjecati na europsku sigurnost i obranu u budućnosti i tijekom vremena dovesti do konvergencije. Provedba preporuka dogovorenih u okviru koordiniranog godišnjeg preispitivanja u području obrane bit će ključna u tom pogledu.

Osim ulaganja u buduće sposobnosti i inovacije, trebamo bolje iskoristiti zajednički razvoj sposobnosti i udruživanje nпора, među ostalim istraživanjem specijalizacije među državama članicama. To ćemo raditi na temelju uspješnih primjera kao što su europska multinacionalna višenamjenska tankerska i transportna flota.

U okviru EU-a, a posebno putem stalne strukturirane suradnje i Europskog fonda za obranu, već razvijamo sustave za zapovijedanje i upravljanje, oklopna vozila, raketne sustave i topništvo, patrolne topovnjače, bespilotne zračne i pomorske sustave, sposobnosti za elektroničko ratovanje, nadzor u svemiru, brz kiberodgovor i visokotehnološke sustave osposobljavanja. Dodatno ćemo ulagati u **strateške pospješitelje** i općenito u sposobnosti potrebne za provedbu cijelog niza misija i operacija kako je utvrđeno u našoj dogovorenoj razini ambicije. Pojačat ćemo napore za ublažavanje nedostatka ključnih sposobnosti kao što su strateški zračni mostovi, povezivost i sredstva za komunikaciju u svemiru, amfibijske sposobnosti, medicinska oprema, sposobnosti za kiberobranu, sposobnosti za obavještajni rad, nadzor i izviđanje te daljinski upravljani zrakoplovni sustavi.

Trebamo smanjiti rascjepkanost i razviti sposobnosti sljedeće generacije. U tu svrhu obvezujemo se da ćemo nastaviti s provedbom preporuka iz prvog izvješća o **koordiniranom godišnjem preispitivanju u području obrane** objavljenog 2020., uključujući dogovorenih šest područja kapaciteta koja bi imala koristi od pojačane suradnje država članica u području obrane. To su glavni borbeni tenkovi, vojnički sustavi, europska patrolna površinska plovila, kapaciteti za onemogućavanje pristupa i uskraćivanje područja te borba protiv bespilotnih zračnih sustava, obrana u svemiru i poboljšana vojna mobilnost.

Kako bismo brzo djelovali i zaštitili svoje građane, surađivat ćemo na prevladavanju kritičnih nedostataka. U potpunosti ćemo iskoristiti stalnu strukturiranu suradnju i Europski fond za obranu kako bismo razvili interoperabilne vrhunske sustave i interoperabilne napredne tehnologije. Obvezujemo se razviti sljedeće strateške sposobnosti putem zajedničkih projekata, osobito:

- U **kopnenom području** ključna će biti sposobnost Unije da provodi operacije upravljanja krizama i osigurava svoju tehnološku prednost na terenu, među ostalim u okruženju prijetnji visokog intenziteta. Uspostavit će se sveobuhvatan klaster kopnenih sposobnosti što će dovesti do nadogradnje, modernizacije i postupne zamjene postojećih velikih platformi i povezanih logističkih sustava. Ključna područja „vojnički sustavi” i „glavni borbeni tenkovi” bit će važan doprinos tim naporima.
- U **pomorskom području**, kako bi se osiguralo odlučniju prisutnost Unije na moru te sposobnost projekcije moći, potrebne su vrhunske mornaričke platforme, uključujući platforme bez posade za kontrolu površine i kontrolu pod vodom. Ključno područje „europska patrolna površinska plovila” bit će važan korak u tom smjeru.
- U **zračnom području** uspostava i održavanje naše prednosti zahtijeva razvoj potpuno interoperabilnih sposobnosti sljedeće generacije, posebice zračnih borbenih sustava budućnosti i sustava zračne obrane. Na interoperabilan način postupno ćemo integrirati predviđene borbene sustave budućnosti, uključujući daljinski upravljane zrakoplovne sustave, u postojeće flote zračnih borbenih sustava. Potrebno je uložiti napore i u ključne pospješitelje, posebice sposobnost strateških zračnih mostova. Ključno područje „kapaciteti za onemogućavanje pristupa i uskraćivanje područja te borba protiv bespilotnih zračnih sustava” doprinosi dimenziji zračne obrane tih napora.
- U **području svemira** razvit ćemo nove senzore i platforme s najsuvremenijom tehnologijom kojima se Uniji i njezinim državama članicama omogućuje da poboljšaju svoj pristup svemiru i zaštite svoju svemirsku imovinu. To posebno uključuje razvoj promatranja Zemlje iz svemira te tehnologije za svijest o situaciji u svemiru i komunikacijske i navigacijske usluge temeljene na svemiru, koje su ključne za neovisno donošenje odluka. Ključno područje „obrana u svemiru” predstavlja prvi korak u tom smjeru.
- U **kiberpodručju** naše snage trebaju djelovati koordinirano, informirano i učinkovito. Stoga ćemo razvijati i intenzivno upotrebljavati nove tehnologije, posebice kvantno računalstvo, umjetnu inteligenciju i velike količine podataka, kako bismo ostvarili komparativne prednosti, među ostalim u pogledu operacija odgovora na kibernapade i informacijske nadmoći. Kiberobrana je presudna kako bi se osiguralo da ključno područje „poboljšana vojna mobilnost” ostvari svoj puni potencijal kao ključni pospješitelj.

Obvezujemo se da ćemo pojačati suradnju u području razvoja sposobnosti, osobito putem **stalne strukturirane suradnje**. Konkretno, to znači da države članice koje sudjeluju u stalnoj strukturiranoj suradnji do 2025. moraju ispuniti sve snažnije obveze koje su preuzele. U 2025. jedna trećina od 60 tekućih projekata stalne strukturirane suradnje ostvarit će očekivanu sposobnost i ispuniti svoje ciljeve. Osim tih konkretnih rezultata, cilj nam je učiniti korak dalje provedbom dogovorenih prioriteta u pogledu sposobnosti i razvojem novih ambicioznih projekata. Pomno ćemo preispitati ispunjavanje tih obveza kako bismo 2025. mogli postići dogovor o novim obvezama u cilju daljnjeg produbljivanja obrambene suradnje.

Znatno poboljšanje i iskorištavanje punog potencijala financijskih instrumenata EU-a, posebno **Europskog fonda za obranu**, ključno je za jačanje naših obrambenih sposobnosti i opremanje snaga država članica za spremnost na buduća bojišta. Dodatno ćemo poticati suradnju i sposobnosti kako bi suradnja u području obrambene industrije unutar EU-a postala pravilo. Time će se maksimalno povećati potencijal širih financijskih instrumenata EU-a za potporu suradnji država članica u području obrane, od dizajna do nabave. To ujedno znači da bismo trebali biti spremni veće ambicije na razini Unije uskladiti s odgovarajućom dugoročnom financijskom težinom Europskog fonda za obranu. Poboljšat ćemo i potaknuti zajednička ulaganja u obranu na razini EU-a, uključujući istraživanje i tehnologiju. U potpunosti ćemo iskoristiti potencijal sinergije s drugim financijskim instrumentima EU-a, kao što su Obzor Europa, program Digitalna Europa, Instrument za povezivanje Europe, svemirski program EU-a, Europsko vijeće za inovacije te InvestEU. Kako bismo ojačali konkurentnost obrambene industrije EU-a, radit ćemo na daljnjem poticanju zajedničke nabave obrambenih sposobnosti koje se unutar EU-a razvijaju kroz suradnju. Za to će biti potreban daljnji rad na prijedlozima Komisije, među ostalim o izuzeću od PDV-a, novim rješenjima za financiranje i potencijalnom jačanju sustava bonusa Europskog fonda za obranu.

Nastavit ćemo i tekući rad na pojednostavnjenju i postupnoj daljnjoj konvergenciji naših praksi kontrole izvoza oružja za obrambene sposobnosti, koje su zajednički razvijene pogotovo u okviru EU-a, čime ćemo osigurati da proizvodi financirani sredstvima iz Europskog fonda za obranu imaju koristi od odgovarajućih i konkurentnih pristupa međunarodnim tržištima, u skladu sa Zajedničkim stajalištem Vijeća iz 2008. o utvrđivanju zajedničkih pravila u vezi s nadzorom izvoza vojne tehnologije i opreme te ne dovodeći u pitanje suverene odluke država članica.

Maksimalno ćemo povećati **usklađenost inicijativa EU-a povezanih s obranom** – koordiniranog godišnjeg preispitivanja u području obrane, stalne strukturirane suradnje i Europskog fonda za obranu. U tom će pogledu visoki predstavnik / potpredsjednik / čelnik Europske obrambene agencije predsjedati godišnjim sastancima ministara obrane o inicijativama EU-a u području obrane koje se bave razvojem sposobnosti, uz puno iskorištavanje postojećih formata.

Inovacije, disruptivne tehnologije i smanjenje strateških ovisnosti

Nove i disruptivne tehnologije, kao što su **umjetna inteligencija**, kvantno računalstvo, napredni pogon, biotehnologija i nanotehnologija te novi materijali i industrijski kapaciteti preoblikuju vojna pitanja i obrambena tržišta. Već zajednički ulažemo u **inovacije u području obrane** kombiniranjem civilnih, svemirskih i obrambenih istraživanja te razvojem novih standarda. Međutim, pojačat ćemo napore na nacionalnoj razini, kao i ambicioznijom upotrebom instrumenata EU-a, kako bismo bili spremniji na bojište budućnosti i tehnologiju sljedeće generacije. Osigurati ćemo ambicioznu provedbu Akcijskog plana za sinergiju civilne, obrambene i svemirske industrije. Uspostavit ćemo i **inovacijski centar u području obrane** u okviru Europske obrambene agencije, djelujući u partnerstvu s Komisijom, kako bismo povećali i koordinirali suradnju država članica u pogledu inovacija u tom području. U tom ćemo pogledu osigurati sinergiju s djelovanjima Europskog vijeća za inovacije i Europskog fonda za obranu u području disruptivnih tehnologija. Komisija će u suradnji s Europskom obrambenom agencijom razviti Program EU-a za inovacije u području obrane kako bi se ubrzale inovacije u području sigurnosti i obrane za EU i njegove države članice.

Inovativna, konkurentna i otporna europska obrambena tehnološka i industrijska baza, kojom se jamče sigurnost opskrbe i najsuvremenija tehnologija, važnija je nego ikad ranije i ključna za zapošljavanje, trgovinu, ulaganja, sigurnost i istraživanje u EU-u. Europski obrambeni sektor također može doprinijeti rastu i održivom gospodarskom oporavku nakon pandemije. Moramo osigurati da ona može u potpunosti i brzo iskoristiti civilne inovacijske cikluse i ukloniti postojeće prepreke. Ulagat ćemo i u tehnologije s dvojnou namjenom. To je ključno jer naši strateški konkurenti brzo ulažu u ključne tehnologije i dovode u pitanje naše **lance opskrbe** i pristup resursima. Kako se tehnološko okružje mijenja, naši novi okviri suradnje pružaju nam priliku da ne ponavljamo fragmentaciju i neučinkovitost iz prošlosti te da od samog početka slijedimo europski pristup. Poticati ćemo istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije te smanjiti naše strateške ovisnosti o ključnim tehnologijama i lancima vrijednosti. U Planu Europske komisije za ključne tehnologije za sigurnost i obranu predlaže se metodologija za pristupanje rješavanju tih izazova užom suradnjom između EU-a i država članica. Time bi se moglo doprinijeti i jačanju otpornosti europskog gospodarstva i lanaca opskrbe u skladu s instrumentom EU-a Global Gateway.

Ulaganje u inovacije i bolje iskorištavanje civilne tehnologije u obrani ključno je za jačanje naše **tehnološke suverenosti**, smanjenje strateških ovisnosti i očuvanje intelektualnog vlasništva u EU-u. U okviru Opservatorija za ključne tehnologije nastaviti ćemo pratiti i utvrđivati te strateške ovisnosti u sektoru sigurnosti i obrane. Tim naporima doprinijet će i Akcijski plan EDA-e o novim i disruptivnim tehnologijama. Poticati ćemo i sinergiju između civilnog, obrambenog te svemirskog istraživanja i inovacija, kao i ulagati u ključne tehnologije i tehnologije u nastajanju te inovacije za sigurnost i obranu. Jačanje otpornosti naših lanaca opskrbe i pristupa industrija privatnom financiranju bit će potrebno za našu europsku obrambenu tehnološku i industrijsku bazu. Europska investicijska banka također bi trebala upotrijebiti sve svoje alate kako bi doprinijela tim naporima. Jednako je važno osigurati da horizontalne politike EU-a kao što su inicijative za održivo financiranje i dalje budu u skladu s nastojanjima Europske unije da europskoj obrambenoj industriji olakša **dostatan pristup javnom i privatnom financiranju i ulaganjima**. Potpuno iskorištavanje okvira Unije i nacionalnih mehanizama za **provjeru izravnih stranih ulaganja** i dalje je ključno za utvrđivanje i ublažavanje rizika za sigurnost i javni poredak, među ostalim u vezi s ulaganjima u obrambeni sektor. Istražiti ćemo dodatne prijedloge za ublažavanje rizika za poduzeća koja proizvode ključne tehnologije i proizvode te se suočavaju s kupovinom od strane poduzeća izvan EU-a. Nacionalni mehanizmi za provjeru trebali bi biti uspostavljeni u svim državama članicama što je prije moguće. Osim toga, potrebno je dodatno ojačati alate za borbu protiv stranih izvanteritorijalnih mjera i pokušaja ekonomske prisile koji utječu na strateške interese i industriju EU-a. U području kibersigurnosti brzo ćemo operacionalizirati Europski centar za stručnost u području kibersigurnosti kako bismo razvili snažan europski **industrijski i tehnološki ekosustav kibersigurnosti**, poduprli poduzeća specijalizirana za kibersigurnost i dodatno povećali resurse i vještine u području kibersigurnosti i kiberobrane na razini EU-a.

Razvoj **novih i disruptivnih tehnologija** ključan je za održavanje vojne prednosti, među ostalim putem namjenskog proračuna u okviru Europskog fonda za obranu. Naši konkurenti sve više upotrebljavaju strateške tehnologije i podatke bez poštovanja postojećih **međunarodnih normi i propisa**. Stoga nam je potrebno bolje analitičko ograničenje u pogledu novih i disruptivnih tehnoloških trendova i ovisnosti te načina na koji ih strateški konkurenti sve više koriste. Stoga ćemo se koristiti uslugama Komisijina Opservatorija za ključne tehnologije u svrhu koordinacije i kako bismo u potpunosti razumjeli ključne ovisnosti, kao što su poluvodiči, tehnologija računalstva u oblaku i računalstva na rubu, kvantno računalstvo i umjetna inteligencija. U tom pogledu nadovezat ćemo se i na rad EDA-e na ključnim strateškim aktivnostima. Ublažavat ćemo rizike u pogledu sigurnosti opskrbe i kolektivno pojačati napore zajedničkim ulaganjem u tehnologije ključne za sigurnost i obranu te njihovom zaštitom. Suradivati ćemo sa svim partnerima na promicanju relevantnih etičkih i pravnih standarda. U tom pogledu ključna će biti naša suradnja u okviru UN-a, posebno pri definiranju i primjeni zajedničkih normi u Konvenciji o zabrani ili ograničavanju uporabe određenog konvencionalnog oružja.

Naposljetku, moramo iskoristiti inovacije kako bismo poboljšali **energetsku učinkovitost** obrambenog sektora, uključujući misije i operacije ZSOP-a, bez smanjenja operativne djelotvornosti. Razviti ćemo zajedničke referentne vrijednosti i standarde za povećanu uporabu obnovljivih izvora energije i otpornost ključne obrambene infrastrukture. Poseban naglasak staviti će se na inovacije i standarde koji mogu pomoći u smanjenju ekološkog otiska oružanih snaga i stvoriti mogućnosti za ponovnu uporabu vrijednih komponenti i rijetkih materijala.

Ciljevi

Znatno ćemo povećati naše rashode za obranu kako bismo ispunili zajedničku ambiciju da smanjimo ključne nedostatke u vojnim i civilnim sposobnostima. Ojačat ćemo i tehnološku i industrijsku bazu europskog obrambenog sektora diljem Unije, čime se osigurava i prekogranično sudjelovanje malih i srednjih poduzeća. U skladu sa snažnijim obvezama u okviru stalne strukturirane suradnje, rashodi za obranu redovito će se povećavati u realnom smislu kako bili u skladu s našim zajedničkim ambicijama u području obrane. U budućnosti ćemo dodatno povećati i potaknuti ulaganja u obranu koja se temelje na suradnji na razini EU-a, među ostalim u istraživanje i tehnologiju, putem Europskog fonda za obranu². Uložit ćemo u ključne i nove tehnologije i inovacije, smanjiti naše strateške ovisnosti, osigurati lance opskrbe i ojačati zaštitu našeg intelektualnog vlasništva. Suradivat ćemo i s partnerima istomišljenicima diljem svijeta, na uzajamnoj osnovi, kako bismo povećali uzajamne koristi.

Rashodi za obranu

- Potpuno poštujući nacionalne ovlasti i naše obveze, uključujući one dogovorene s drugim organizacijama, do sredine 2022. raspraviti ćemo o **ciljevima u pogledu povećane i poboljšane potrošnje za obranu** kako bi se ispunile naše sigurnosne potrebe, optimizirali rezultati, povećala interoperabilnost i u potpunosti iskoristila ekonomija razmjera, među ostalim koordiniranim i zajedničkim europskim pristupom i potpunim iskorištavanjem alata EU-a.
- Pozivamo Komisiju, u koordinaciji s Europskom obrambenom agencijom, da do sredine svibnja predstavi **analizu nedostatnih ulaganja u obranu** i predloži daljnje inicijative potrebne za jačanje europske obrambene industrijske i tehnološke baze.
- Komisija će **razviti dodatne poticaje** kako bi potaknula zajednička ulaganja država članica u strateške obrambene sposobnosti, posebno one koje treba razviti i/ili zajednički nabaviti u okvirima za suradnju Europske unije, te će u Godišnjem izvješću o jedinstvenom tržištu izvijestiti o kretanjima, preprekama i mogućnostima povezanim s multinacionalnim projektima u području obrambenih sposobnosti.

Razvoj sposobnosti

- Do 2023. **revidirat ćemo proces glavnog cilja** i približiti razvoj vojnih sposobnosti operativnim potrebama, što predstavlja ključan doprinos planu za razvoj sposobnosti. Detaljni elementi strateškog planiranja koji su potrebni za prilagodbu scenarija planiranja sposobnosti razvit će se do sredine 2022.
- Od 2022. visoki predstavnik / potpredsjednik Komisije / čelnik Europske obrambene agencije organizirat će **godišnje sastanke ministara obrane o inicijativama EU-a u području obrane koje se bave razvojem sposobnosti** i predsjedati njima, iskorištavajući u potpunosti postojeće formate.

² To ćemo učiniti ne dovodeći u pitanje sljedeći višegodišnji financijski okvir EU-a.

- Do 2024. uspostaviti će se **postupak razvoja civilnih sposobnosti** kako bi se procijenile potrebe za sposobnostima, razvili zahtjevi, provela analiza nedostataka i periodično preispitao napredak postignut u skladu s novim paktom za civilni ZSOP.

Strateške sposobnosti

- Obvezujemo se da ćemo iskoristiti obrambene inicijative EU-a kako bismo do 2025. znatno smanjili kritične nedostatke u pogledu **strateških pospješitelja**, posebno u vezi s kapacitetom EU-a za brzo raspoređivanje kao što su strateški zračni mostovi, sredstva za komunikaciju u svemiru, amfibijske sposobnosti, medicinska oprema, sposobnosti za kiberobranu te sposobnosti za obavještajni rad, nadzor i izviđanje.
- U ovom desetljeću i nakon njega svoje ćemo napore za razvoj sposobnosti usmjeriti na sposobnosti sljedeće generacije u svim područjima, među ostalim na razini sustava i podsustava duž ključnih područja utvrđenih u CARD-u, posebno:
 - U **kopnenom području** modernizirat ćemo vojničke sustave kao jezgru pojedinačne zaštite snaga i operativnu učinkovitost u svim vrstama operacija te razviti sustav glavnih borbenih tenkova kao sposobnost sljedeće generacije za Uniju u konvencionalnim operacijama visokog intenziteta i operacijama upravljanja krizama.
 - U **pomorskom području**, u cilju poboljšanja informiranosti o stanju u pomorstvu i zaštite snaga, zamijenit ćemo obalna i odobalna ophodna plovila razvojem digitalno umreženih vrhunskih mornaričkih platformi, uključujući mornaričke platforme bez posade.
 - U **zračnom području** razvit ćemo borbene sustave budućnosti kao potpuno interoperabilnu sposobnost sljedeće generacije za osiguravanje prednosti u zraku. To će se nadopuniti sustavima za borbu protiv bespilotnih zračnih sustava i doprinosi uspostavi europskog standarda za kapacitete za onemogućivanje pristupa i uskraćivanje područja.
 - U **području svemira** razvit ćemo nove senzore i platforme za promatranje Zemlje iz svemira, kao i tehnologije za svijest o situaciji u svemiru i komunikacijske usluge temeljene na svemiru.
 - U **kiberpodručju** pojačat ćemo napore za razvoj i povezivanje naših sposobnosti kako bismo osigurali potrebnu otpornost i sposobnost djelovanja u svim područjima, s posebnim naglaskom na poboljšanoj vojnoj mobilnosti, koja je ključni pospješitelj.
- Kako bismo očuvali sposobnost razvoja sposobnosti u Europi, do 2023. poduzet ćemo mjere za promicanje i olakšavanje **pristupa privatnom financiranju** za obrambenu industriju, među ostalim iskorištavanjem Europske investicijske banke na najbolji mogući način.

- Razvit ćemo daljnje poticaje za stimuliranje suradničkih ulaganja država članica u **zajedničke projekte i zajedničku nabavu** obrambenih kapaciteta koji se unutar EU-a razvijaju kroz suradnju. To obuhvaća, između ostalog:
 - do početka 2023. rad na prijedlogu Komisije kojim bi se omogućilo **izuzeće od PDV-a** kako bi se poduprla zajednička nabava i vlasništvo nad obrambenim sposobnostima razvijenima unutar EU-a kroz suradnju;
 - do sredine 2023. rad na predstojećim prijedlozima za **nova financijska rješenja** kako bi se državama članicama olakšala zajednička nabava strateških obrambenih sposobnosti EU-a;
 - nakon međuevaluacije Europskog fonda za obranu, rad na mogućoj izmjeni Uredbe o Europskom fondu za obranu kako bi se prilagodio i ojačao **sustav bonusa Europskog fonda za obranu** kada se države članice obvežu zajednički nabaviti i/ili posjedovati obrambene sposobnosti koje su u fazi razvoja.

Strateške tehnologije i ovisnosti u području sigurnosti i obrane

- U 2022. uspostaviti ćemo **inovacijski centar u području obrane** u okviru Europske obrambene agencije, koji će raditi u suradnji s Komisijom kako bi se iskoristila sinergija s njezinim povezanim aktivnostima, uključujući Program EU-a za inovacije u području obrane. Parametri tog centra odredit će se u okviru Europske obrambene agencije.
- Od 2022. dodatno ćemo utvrditi strateške ovisnosti u obrambenom sektoru putem **Opservatorija za ključne tehnologije** i raditi na njihovoj smanjenju mobilizacijom instrumenata i politika EU-a i država članica te istraživanjem mogućih nedostataka u onima već dostupnima. Od samog početka surađivat ćemo s Komisijom i EDA-om na razvoju strateškog koordiniranog pristupa na razini EU-a za ključne tehnologije relevantne za sigurnost i obranu. U tom pogledu nadovezat ćemo se i na rad EDA-e na ključnim strateškim aktivnostima. Nastavit ćemo upotrebljavati **okvir EU-a za provjeru izravnih stranih ulaganja** kada ulaganje u obrambeni sektor EU-a ugrožava sigurnost ili javni poredak. Istražit ćemo dodatne prijedloge za ublažavanje takvih rizika za obrambeni sektor EU-a.
- Od 2022. dodatno ćemo potaknuti istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije diljem EU-a te smanjiti naše **strateške ovisnosti** u tehnologijama i lancima vrijednosti kritičnima za sigurnost i obranu, na temelju sveobuhvatnog strateškog plana istraživanja EDA-e i plana za ključne tehnologije za sigurnost i obranu koji je predložila Europska komisija.
- Zajedno s Komisijom procijenit ćemo 2023. rizik za naše **lance opskrbe za ključnu infrastrukturu**, posebno u digitalnom području, kako bi se bolje zaštitili sigurnosni i obrambeni interesi EU-a.

5. PARTNERI

Partnerstva su ključan instrument za potporu ambiciji EU-a da bude globalni strateški akter. Partneri će ujedno imati koristi od snažnijeg i sposobnijeg EU-a u području sigurnosti i obrane. Oni nam mogu pomoći u **očuvanju međunarodnog poretka i učinkovitog multilateralizma utemeljenih na pravilima**, s UN-om u središtu, određivanju međunarodnih normi i standarda te doprinošenju miru i sigurnosti u svijetu. Ojačat ćemo prilagođena partnerstva u područjima u kojima su **uzajamno korisna** te služe interesima EU-a i poštuju naše vrijednosti, posebno kada postoji zajednička predanost integriranom pristupu sukobima i krizama te izgradnji kapaciteta i otpornosti. U tom je pogledu ključno i blisko usklađivanje u pitanjima ZVSP-a, posebno u onima od zajedničkog interesa. Dugo surađujemo s **partnerima** i aktivno tražimo njihovo sudjelovanje u civilnim i vojnim misijama i operacijama ZSOP-a.

Ključno je da naša strateška partnerstva ostvare svoj potencijal i da radimo na dubokim sigurnosnim promjenama koje su trenutačno u tijeku. Nastavit ćemo ulagati u **otpornost partnera** u susjednim državama i šire, posebno putem širih instrumenata Unije za mir, sigurnost, susjedstvo, razvoj i suradnju.

Multilateralni i regionalni partneri

Strateško partnerstvo EU-a i NATO-a ključno je za našu euroatlantsku sigurnost, što se iznova pokazalo u kontekstu vojne agresije Rusije na Ukrajinu 2022. EU je i dalje u potpunosti predan daljnjem jačanju tog ključnog partnerstva i radi poticanja transatlantske veze. Na temelju dosad nezabilježenog napretka u jačanju suradnje s **NATO-om** od 2016., potrebno je poduzeti daljnje ambiciozne i konkretne korake za osmišljavanje zajedničkih odgovora na postojeće i nove prijetnje i zajedničke izazove. Zajedničke izjave potpisane 2016. i 2018. ključni su stupovi te suradnje. U duhu tih zajedničkih izjava i na temelju načela uključenosti, uzajamnosti, otvorenosti i transparentnosti, kao i autonomije obiju organizacija za donošenje odluka, nastavit ćemo **blisku i uzajamno korisnu suradnju**. Dodatno ćemo poboljšati postojeću suradnju u političkom dijalogu, dijeljenju informacija, operacijama upravljanja krizama, razvoju vojnih sposobnosti i vojnoj mobilnosti. Produbit ćemo zajednički rad na poboljšanju pomorske sigurnosti i suzbijanju hibridnih prijetnji, uključujući inozemne manipulacije informacijama i osiguravanje kibernetičkog prostora te provedbu Programa o ženama, miru i sigurnosti. Nadalje, proširit ćemo našu suradnju na područja novih i disruptivnih tehnologija, klimatskih promjena i obrane, otpornosti i svemira.

Kako bi se poboljšao **politički dijalog**, organizirat ćemo češće i uključivije zajedničke sastanke na visokoj razini EU-a i NATO-a usmjerene na strateški relevantna pitanja. Pojačat će se ciljane razmjene putem redovitih zajedničkih sastanaka Političkog i sigurnosnog odbora EU-a i Sjevernoatlantskog vijeća. Interakcija s NATO-om na razini osoblja ključna je značajka našeg partnerstva, ali to se može dodatno ojačati povećanjem strateške komunikacije, koordinacijom i/ili usvajanjem zajedničkih izjava i provođenjem zajedničkih posjeta viših predstavnika EU-a i NATO-a. Dijalog i suradnju trebalo bi ojačati povećanjem razmjena s NATO-om o procjeni sigurnosnog okružja, od **zajedničke informiranosti o stanju** do vježbi predviđanja. U tom je pogledu od ključne važnosti naša sposobnost razmjene neklasificiranih i klasificiranih podataka.

Usporedne i koordinirane vježbe koje organiziraju EU i NATO omogućuju razmjenu informacija i poboljšavaju našu spremnost na rješavanje zajedničkih sigurnosnih problema, uključujući složene hibridne napade. Međutim, naš pristup vježbama trebat će se mijenjati kako bi se učinkovitije odgovorilo na trenutačne promjenjive geopolitičke i tehnološke trendove. Od ključne će važnosti biti ciljane rasprave na temelju scenarija i daljnje uključivanje **vojne mobilnosti** u buduće vježbe. Prelazak na **zajedničke i uključive vježbe** bio bi pravi pokretač pojačane suradnje EU-a i NATO-a te način izgradnje povjerenja, poboljšanja interoperabilnosti i produbljivanja našeg partnerstva. Za to je potrebna odgovarajuća razmjena informacija.

Kako bismo očuvali multilateralizam utemeljen na pravilima i načela Povelje UN-a, moramo ojačati strateško partnerstvo s **Ujedinjenim narodima** (UN). Osigurat ćemo usklađenost s djelovanjima UN-a u području mira i sigurnosti te podupirati provedbu preporuka iz izvješća glavnog tajnika UN-a „Naš zajednički program”, uključujući „Novi program za mir”. Znatno ćemo pojačati naš politički dijalog s UN-om putem političke suradnje na visokoj razini i zajedničkih izjava.

U sklopu naših civilnih i vojnih misija i operacija surađujemo s UN-om u mnogim područjima, ali možemo učiniti više kako bismo pomogli ojačati, premostiti, zamijeniti ili dopuniti zadaće i misije UN-a. U tom ćemo pogledu ojačati naše strateško partnerstvo s UN-om u području mirovnih operacija i upravljanja krizama, među ostalim provedbom novog zajedničkog skupa prioriteta za mirovne operacije i upravljanje krizama za razdoblje 2022. – 2024. To posebice obuhvaća veću **operativnu koordinaciju** na terenu i suradnju u pogledu planiranja djelovanja u nepredvidivim situacijama i uzajamne potpore. Stoga ćemo u potpunosti iskoristiti Okvirni sporazum EU-a i UN-a o uzajamnoj potpori za naše misije i operacije u tom području. Također ćemo nastaviti promicati Program o ženama, miru i sigurnosti te pojačati našu suradnju u pogledu djece u oružanim sukobima.

Kako bi EU i UN mogli odgovoriti na izazove budućnosti, potreban je dinamičniji pristup **ranom upozoravanju, sprečavanju sukoba i posredovanju**. Strukturirana razmjena informacija, zajedničko ispitivanje perspektiva, strateško predviđanje i rodno osjetljive analize sukoba mogu nam pomoći da na najbolji mogući način iskoristimo svoje znanje i stručnost. To je važno ako želimo odgovoriti na nove i predstojeće izazove kao što su klimatske promjene, pandemije, terorizam, organizirani kriminal, nove i disruptivne tehnologije te hibridne prijetnje, uključujući kibernetičke i dezinformacije.

Ojačat ćemo suradnju s **Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju** (OESS), posebice u području sprečavanja sukoba i upravljanja krizama. U okviru razvoja bliskijih operativnih veza s OESS-om na zapadnom Balkanu, u istočnom susjedstvu i središnjoj Aziji istražiti ćemo kako EU može bliže surađivati s terenskim misijama OESS-a i ojačati svoj odnos s OESS-ovim centrom za sprečavanje sukoba. Naglasak će se staviti na **mjere za izgradnju povjerenja i razmjenu informacija** za rano upozoravanje, sprečavanje sukoba, upravljanje krizama, upravljanje sigurnošću i reformu te stabilizaciju nakon sukoba. Naša suradnja može se unaprijediti zajedničkim aktivnostima EU-a i OESS-a kao što su osposobljavanje i razmjena najboljih praksi i stečenih iskustava.

Dodatno ćemo ojačati stratešku suradnju s **Afričkom unijom** (AU) na temelju političkog dijaloga i operativnog angažmana od Somalije do Sahela. To se može postići zajedničkim terenskim posjetima i boljom koordinacijom na razini planiranja i provedbe. Nastojat ćemo uspostaviti **snažnije i uravnoteženije** sigurnosno partnerstvo s afričkim partnerima. U tu će svrhu EU razviti bliskije operativne veze s regionalnim i podregionalnim organizacijama kao što su Gospodarska zajednica zapadnoafričkih država (ECOWAS) i sahelska skupina G5, Južnoafrička razvojna zajednica (SADC) i Međuvladino tijelo za razvoj (IAGD). Kao pouzdan pružatelj sigurnosti, EU će pojačati svoje napore u podupiranju inicijativa pod vodstvom Afrike kojima se doprinosi miru i sigurnosti na afričkom kontinentu, uključujući mirovne operacije pod afričkim vodstvom. U tom kontekstu promicat ćemo provedbu okvira AU-a za poštovanje ljudskih prava. Razvit ćemo kontakte na razini vojske i policije s afričkim partnerima kako bismo poboljšali informiranost o stanju. Nadalje, ojačat ćemo trilateralnu suradnju između EU-a, UN-a i AU-a te poboljšati koordinaciju između triju afričkih članica (A3) i država članica EU-a u Vijeću sigurnosti UN-a.

Budući da indo-pacifička regija postaje sve važnija, surađivat ćemo s **Udruženjem država jugoistočne Azije** (ASEAN) kako bismo povećali zajedničku razinu osvijestjenosti i razmjenu informacija o nasilnom ekstremizmu, kemijskim, biološkim, radiološkim i nuklearnim prijetnjama, kibersigurnosti, pomorskoj sigurnosti, transnacionalnom kriminalu, humanitarnoj pomoći i pomoći u slučaju katastrofa te upravljanju krizama. Imajući u vidu punopravno članstvo na sastancima ministara obrane ASEAN-a Plus, iskoristit ćemo svaku priliku da se uključimo u zajedničke aktivnosti informiranja s ASEAN-om i doprinesemo njegovu radu na ostvarenju sigurnosnih aranžmana u cijeloj Aziji. U okviru Regionalnog foruma ASEAN-a dodatno ćemo poboljšati naš sigurnosni doprinos i prisutnost u **indo-pacifičkoj** regiji.

Nastavit ćemo razvijati i daljnju suradnju s drugim regionalnim organizacijama, uključujući Ligu arapskih država i Vijeće za suradnju u Zaljevu.

Prilagođena bilateralna partnerstva

S **bilateralnim partnerima** diljem svijeta surađivat ćemo na usklađeniji, dosljedniji i sveobuhvatniji način, među ostalim tako što ćemo u potpunosti iskoristiti i ojačati naše mreže vojnih savjetnika i stručnjaka za borbu protiv terorizma u delegacijama EU-a. Dodatno ćemo graditi **prilagođena partnerstva** na temelju zajedničkih vrijednosti i interesa, uzimajući u obzir intenzitet i posebne značajke naših postojećih odnosa. U tu ćemo svrhu sustavnije uključivati sigurnosna i obrambena pitanja u naše političke dijaloge s partnerima. Osim toga, svake dvije godine sazivat ćemo **Forum EU-a za partnerstvo u području sigurnosti i obrane** kako bismo okupili naše partnere. Forum će pružiti priliku za raspravu na visokoj političkoj razini o aktualnim i tematskim pitanjima povezanim sa sigurnošću i obranom. Omogućit će Europskoj uniji da okupi partnere i predstavi njihovu potporu doprinosu Unije međunarodnom miru i sigurnosti te izazove s kojima se suočavamo. Cilj je ojačati partnerstva stvaranjem zajedničkog osjećaja svrhe. Time će se doprinijeti većoj djelotvornosti koordiniranih međunarodnih napora, uz istodobno jačanje vjerodostojnosti i legitimnosti djelovanja EU-a.

Naše partnerstvo sa **Sjedinjenim Američkim Državama** od strateške je važnosti i moramo produbiti suradnju u području sigurnosti i obrane na obostranu korist. Sa SAD-om već surađujemo u mnogim područjima sigurnosne i obrambene politike, ali i na terenu. No trebamo iskoristiti zamah stvoren izjavom sa sastanka na vrhu EU-a i SAD-a u lipnju 2021. **Poseban strateški dijalog o sigurnosti i obrani** između EU-a i SAD-a važna je prekretnica u konsolidaciji transatlantskog saveza. Time će se potaknuti bliža i uzajamno korisna suradnja u područjima kao što su inicijative u pogledu sigurnosti i obrane, razoružanje i neširenje oružja, učinak novih i disruptivnih tehnologija, klimatske promjene i obrana, kiberobrana, vojna mobilnost, suzbijanje hibridnih prijetnji uključujući inozemnu manipulaciju informacijama i uplitanje, upravljanje krizama i odnos sa strateškim konkurentima.

Produbit ćemo konstruktivne odnose s **Norveškom** kao našim najbližim partnerom u okviru Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru (EGP), kao i s **Kanadom**, s kojom naša dugotrajna suradnja u području sigurnosti i obrane pokazuje našu zajedničku predanost miru i sigurnosti. Cijenimo namjenske dijaloge o sigurnosti i obrani s tim i drugim partnerima sličnih stavova. I dalje smo otvoreni za široku i ambicioznu suradnju s **Ujedinjenom Kraljevinom** u području sigurnosti i obrane.

S **Turskom**, koja doprinosi misijama i operacijama ZSOP-a, nastavit ćemo surađivati u područjima od zajedničkog interesa. I dalje smo predani razvoju uzajamno korisnog partnerstva, ali to zahtijeva jednaku predanost Turske za napredak u suradnji i trajnom smirivanju napetosti te uzimanje u obzir zabrinutosti EU-a, u skladu s izjavom članova Europskog vijeća od 25. ožujka 2021.

Isto smo tako i dalje predani poboljšanju otpornosti društava i demokratskih procesa, političkih institucija i ključne infrastrukture na **zapadnom Balkanu**, kao i jačanju kibersigurnosti, suzbijanju dezinformacija i podupiranju napora u borbi protiv terorizma u regiji. Kako bi se pomoglo u izgradnji civilnih i vojnih kapaciteta i otpornosti u regiji, iznimno je važno blisko surađivati s UN-om, NATO-om i OEES-om. Pozdravljamo redovite doprinose naših partnera na zapadnom Balkanu našim misijama i operacijama ZSOP-a.

S obzirom na prijetnju suverenitetu, stabilnosti, teritorijalnoj cjelovitosti i upravljanju kod naših **istočnih partnera**, pojačat ćemo našu suradnju u području sigurnosti i obrane s ciljem jačanja njihove otpornosti. Nastavit ćemo podržavati Ukrajinu i njezino stanovništvo zajedno s našim međunarodnim partnerima, među ostalim putem dodatne političke, financijske, humanitarne i logističke potpore. Izazovi s kojima se suočavaju Gruzija i Republika Moldova, uključujući neprijateljsko uplitanje Rusije i široku primjenu vojnih instrumenata i hibridnih taktika, ugrožavaju njihovu stabilnost i demokratske procese te imaju izravne posljedice za našu vlastitu sigurnost. Stoga ćemo nastaviti blisko surađivati s tim zemljama i ponovno ističemo svoju nepokolebljivu potporu i predanost njihovoj suverenosti i teritorijalnoj cjelovitosti. Budući da se radi o bliskim partnerima EU-a, ojačat će se posebni dijalozi i suradnja s Ukrajinom, Gruzijom i Republikom Moldovom, osobito u područjima kao što su suzbijanje hibridnih prijetnji, dezinformacije i kibersigurnost. Cijenimo njihove doprinose našim misijama i operacijama ZSOP-a. Različitim alatima, među ostalim mjerama pomoći, također ćemo podupirati naše istočne partnere u izgradnji otpornosti.

Globalni i regionalni izazovi povećali su se u **južnom susjedstvu**, što je istaknulo našu međusobnu ovisnost i potrebu da se uspostave bliskija partnerstva u području sigurnosti i obrane. Posebno naglašavamo da su terorizam, nasilni ekstremizam, radikalizacija, kiberprijetnje i hibridne prijetnje te organizirani kriminal i sve veći izazovi u pogledu nezakonitih migracija velike prijetnje koje pogađaju obje obale Sredozemnog mora i često su međusobno povezane. U tom ćemo kontekstu ponuditi sveobuhvatnije sigurnosne pakete partnerima iz južnog susjedstva koji su spremni produbiti suradnju na nizu pitanja, uključujući operativnu suradnju. Također ističemo potrebu za povećanjem ulaganja EU-a u mir i stabilnost na Bliskom istoku i u Zaljevu.

Jačanje sigurnosti naših **afričkih partnera** ostaje jedan od naših ključnih prioriteta. Upotrijebit ćemo cijeli niz sigurnosnih i obrambenih alata EU-a, posebno vojne i civilne misije i operacije, mirovne i stabilizacijske programe, mjere pomoći i financijsku potporu. To je još važnije jer svjedočimo sve većoj prisutnosti naših strateških konkurenata od Sahela do Roga Afrike. Nastojat ćemo uspostaviti dijaloge o sigurnosti i obrani i suradnju s afričkim partnerima u vezi s tim pitanjima. Bolje ćemo povezati vojnu pomoć sa strukturnim reformama, uključujući upravljanje ljudskim resursima, kao i s izgradnjom civilnih kapaciteta i reformom sigurnosnog sektora. Pomoći ćemo partnerima da ojačaju svoju otpornost na konvencionalne i hibridne prijetnje, dezinformacije i kibernapade te klimatske promjene. Tražit ćemo angažman sposobnih partnera iz Afrike u misijama i operacijama ZSOP-a te povećati našu potporu njihovim naporima u borbi protiv nestabilnosti i terorizma.

U okviru indo-pacifičke strategije EU-a nastojat ćemo promicati otvorenu regionalnu sigurnosnu strukturu utemeljenu na pravilima, uključujući sigurne pomorske linije komunikacije, izgradnju kapaciteta i veću pomorsku prisutnost u **indo-pacifičkoj regiji**. Već imamo uspostavljena konstruktivna savjetovanja o sigurnosti i obrani te suradnju u području sigurnosti sa zemljama indo-pacifičke regije kao što su Japan, Republika Koreja, Indija, Indonezija, Pakistan i Vijetnam. Predano surađujemo s partnerima sličnih stavova putem operativne suradnje na terenu, osobito ako se tim naporima podupiru regionalne strukture i inicijative za mir i sigurnost. EU je proveo niz **zajedničkih mornaričkih vježbi i pristajanja u luku**, posljednji put s Japanom, Republikom Korejom, Džibutijem i Indijom. Takve taktičke vježbe postat će standardna praksa i pomoći nam da indo-pacifičku regiju učinimo sigurnom i otvorenom. Nastavit ćemo voditi dijalog i savjetovanja s Kinom kada je to u našem interesu, posebno o pitanjima kao što su poštovanje međunarodnog prava mora, mirno rješavanje sporova i međunarodni poredak utemeljen na pravilima i ljudska prava.

Moramo produbiti partnerstvo s **Latinskom Amerikom** na temelju posebnog dijaloga o sigurnosti i obrani s Kolumbijom i Čileom. Potvrđujući da partneri iz Latinske Amerike doprinose misijama i operacijama ZSOP-a, možemo zajednički učiniti više kako bismo im pomogli u suzbijanju hibridnih prijetnji, kibernapada i organiziranog kriminala, kao i u dijalogu i djelovanju u području klime i sigurnosti te pomorske sigurnosti. Naš je cilj i daljnje promicanje sudjelovanja zemalja Latinske Amerike u naporima EU-a u području sigurnosti i obrane.

Slijedit će se **prilagođeniji i integriraniji pristup izgradnji kapaciteta** partnera. To bi moglo uključivati, posebno u situacijama upravljanja krizama, osposobljavanje, savjetovanje, mentorstvo i opremanje oružanih snaga i sigurnosnih službi partnera. Iako je Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju i dalje glavni financijski instrument za potporu sigurnosti i stabilnosti u inozemstvu i trebalo bi ga upotrebljavati što je više moguće, **Europskim instrumentom mirovne pomoći** povećat će se naši naponi da pomognemo izgradnji obrambenih kapaciteta, čime će se nadopuniti naša nastojanja u području upravljanja krizama u okviru ZSOP-a. Također trebamo bolje povezati vojnu pomoć s izgradnjom civilnih kapaciteta, reformom sigurnosnog sektora, upravljanjem, poštovanjem vladavine prava, međunarodnog prava i ljudskih prava, demokratskim nadzorom i kapacitetima za odgovor na hibridne prijetnje, dezinformacije i kibernetičke napade. Koordinacija s programima i instrumentima Komisije bit će ključna za uspjeh naših djelovanja.

Pozdravljamo **doprinos** svih naših partnera **našim misijama i operacijama ZSOP-a** i potičemo ih da u okviru uzajamnih napora za promicanje međunarodnog mira i sigurnosti dodijele više osoblja i sposobnosti našim misijama i operacijama. U tu ćemo svrhu pomoći našim partnerima da ojačaju svoje kapacitete za doprinos misijama i operacijama ZSOP-a. U 2021. poboljšali smo modalitete za sudjelovanje trećih zemalja u misijama i operacijama ZSOP-a osiguravanjem veće razine razmjene informacija u svim fazama planiranja.

Ciljevi

Cilj nam je produbiti suradnju s partnerima i dodatno prilagoditi svoje partnerske pakete. Održavat ćemo i produbljivati naše dijaloge o sigurnosti i obrani, zajedničku informiranost o stanju te zajedničko osposobljavanje i vježbe. Suradivat ćemo s partnerima na suzbijanju hibridnih prijetnji, dezinformacija i kibernetičkih napada. Naš pristup bit će usmjeren i na potrebu partnera za izgradnjom kapaciteta i potporom.

Multilateralna razina

- Od 2022., na temelju zajedničkih izjava, dodatno ćemo ojačati, produbiti i proširiti naše strateško partnerstvo, politički dijalog i suradnju s **NATO-om** u svim dogovorenim područjima interakcije, uključujući nova ključna područja rada kao što su otpornost, nove i disruptivne tehnologije, klima i obrana te svemir.
- Počevši od 2022. provodit ćemo novi zajednički skup prioriteta za **suradnju EU-a i UN-a** (2022. – 2024.), a posebice obavljati zajedničko ispitivanje perspektiva i strateško predviđanje, zajedničku rodno osjetljivu analizu sukoba te dodatno pojačati političku i operativnu koordinaciju i suradnju, kao i razmjenu informacija, među ostalim pružanjem satelitskih snimaka putem Satelitskog centra EU-a.
- U 2022. održat ćemo u Bruxellesu prvi dvogodišnji **Forum za partnerstvo u području sigurnosti i obrane** na kojem ćemo na poziv visokog predstavnika okupiti multilateralne, regionalne i bilateralne partnere.

Regionalna razina

- Od 2022. produbit ćemo politički dijalog i jačati suradnju s **OESS-om**, **Afričkom unijom** i **ASEAN-om** u područjima kao što su sprečavanje sukoba, zajednička informiranost o stanju i otpornost. Osim toga:

- nastojat ćemo razviti zajednički namjenski plan s **OESS-om** o sprečavanju sukoba i upravljanju krizama s konkretnim regionalnim i tematskim djelovanjima;
- obnovit ćemo i poboljšati našu suradnju s Afričkom unijom, u skladu sa sastankom na vrhu EU-a i AU-a u veljači 2022. Posebno ćemo poticati našu potporu odgovarajućem osposobljavanju, izgradnji kapaciteta i opremi, jačanju i povećanju autonomnih mirovnih operacija pod afričkim vodstvom, među ostalim putem misija i mjera pomoći EU-a, kao i izgradnji kapaciteta za izvršavanje zakonodavstva. Nastojat ćemo provoditi zajedničke terenske posjete s **Afričkom unijom** i ostvariti bolju koordinaciju na razini operativnog planiranja i provedbe; isto tako, pojačat ćemo trilateralnu suradnju između EU-a, AU-a i UN-a.

Bilateralna razina

- Nastavit ćemo bližu i uzajamno korisnu suradnju sa **Sjedinjenim Američkim Državama**. Od 2022. nastavit ćemo s posebnim dijalogom o sigurnosti i obrani na temelju izjave sa sastanka na vrhu iz lipnja 2021.
- Produbit ćemo suradnju s **Norveškom** i **Kanadom** na temelju postojećih dijaloga. I dalje smo otvoreni za suradnju s **Ujedinjenom Kraljevinom** u području sigurnosti i obrane.
- Pojačat ćemo dijaloge o sigurnosti i obrani s našim partnerima na **zapadnom Balkanu**, u našem **istočnom i južnom susjedstvu**, **indo-pacifičkoj regiji** i **Latinskoj Americi**. Osim toga, osobito ćemo:
 - jačati našu suradnju u području sigurnosti i obrane s **istočnim partnerima** s ciljem jačanja njihove otpornosti, među ostalim na hibridne napade i kiberprijetnje, te ojačati prilagođenu potporu i izgradnju kapaciteta u području sigurnosti i obrane;
 - podupirati napore za jačanje otpornosti naših partnera na **zapadnom Balkanu**;
 - ponuditi sveobuhvatnije sigurnosne pakete partnerima iz **južnog susjedstva**;
 - nastojati dodatno uključiti **afričke partnere** u naše sigurnosne i obrambene napore na kontinentu te podupirati inicijative pod vodstvom Afrike kojima se doprinosi miru i sigurnosti, osobito mirovne operacije pod afričkim vodstvom, u skladu sa sastankom na vrhu EU-a i AU-a 2022.;
 - do 2023. provesti taktičke pomorske vježbe s partnerima u **indo-pacifičkoj regiji**, uz češća pristajanja u lukama EU-a i ophodnje.
- Uz naše napore u upravljanju krizama, u potpunosti ćemo iskoristiti Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju te druge relevantne programe EU-a kao i povećanim korištenjem Europskog instrumenta mirovne pomoći radi jačanja izgradnje kapaciteta te **osposobljavanja i opremanja** naših partnera u Africi, našem istočnom i južnom susjedstvu i na zapadnom Balkanu, kao i radi jačanja njihove otpornosti na hibridne prijetnje.
- Kako bismo potaknuli naše međunarodne diplomatske napore u području sigurnosti i obrane, povećat ćemo mrežu **vojnih savjetnika i stručnjaka za borbu protiv terorizma** u delegacijama EU-a.

6. ZAKLJUČAK

Svijet oko nas brzo se i drastično mijenja. U Europi je izbio veliki rat. Kao Europska unija poduzimamo hitne i dosad nezabilježene mjere. Zajedno s partnerima branimo europski i globalni sigurnosni poredak. Također jačamo svoj geopolitički položaj.

U ovom Strateškom kompasu detaljno se opisuje kako će Europska unija i njezine države članice **ojačati svoju sigurnost i obranu**. Obvezujemo se da ćemo tijekom sljedećeg desetljeća napraviti izuzetan iskorak kako bismo postali odlučniji pružatelj sigurnosti koji je bolje pripremljen za prevladavanje sadašnjih i budućih prijetnji i izazova. Naša sposobnost da zajednički raspoređujemo, vježbamo i planiramo ključna je za našu ambiciju. Nadalje, moramo biti otporniji na hibridne prijetnje, kibernetičke, rizike povezane s klimom, prirodne katastrofe i pandemije. Moramo osigurati naš pristup strateškim područjima. Moramo više i bolje ulagati. Usmjerenijim i usklađenijim ulaganjima u inovativne obrambene sposobnosti i mehanizme povećat će se naša sposobnost djelovanja i smanjiti neželjene strateške ovisnosti. Naša ojačana partnerstva povećat će našu sigurnost. Pritom moramo osigurati sinergiju s radom u okviru sigurnosne unije, kao i s drugim relevantnim politikama i inicijativama Komisije.

Djelovanja navedena u ovom Strateškom kompasu ambiciozna su, ali ostvariva uz trajnu političku predanost. Ovaj Kompas pruža **stratešku perspektivu** i u njemu se detaljno opisuju alati i inicijative potrebni za brže, odlučnije i snažnije djelovanje EU-a. Unatoč važnom napretku ostvarenom posljednjih godina, EU je općenito nedovoljno opremljen za borbu protiv čitavog niza prijetnji i izazova s kojima se suočava. S obzirom na trenutačne sigurnosne izazove, moramo to brzo promijeniti i smanjiti jaz između naših težnji i djelovanja.

Visoki predstavnik, uz savjetovanje s Komisijom i Europskom obrambenom agencijom, podnijet će godišnje izvješće o postignutom napretku kao osnovu za sastanak Europskog vijeća na kojem će se pružiti političke smjernice za naše napore. Na temelju revidirane analize prijetnji 2025. i ostvarenja ključnih predviđenih ciljeva Visoki predstavnik predstaviti će prijedloge za moguću **reviziju ovog Strateškog kompasa**. Zajedno ćemo provoditi naše zajedničke sigurnosne i obrambene ciljeve kako bismo izgradili Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti.